

Shahid Bahonar
University of Kerman

Iranian E-Commerce Scientific
Association

Presenting the Model of The Strategic Reference Points Matrix of The Corporate Governance Sectarian Consequences and The Effect of Its Dimensions on The Aggravation of Social Anomie

Abolfazl Eslami Mehr¹, Mojgan Safa², Seyyed Abbas Borhani³ and Reza Gholami Jamkarani⁴

1. Department of Accounting, Qo.C., Islamic Azad University, Qom, Iran. **Email:** abolfazl.eslamimehr@iau.ac.ir

2. **Corresponding Author**, Department of Accounting, Qo.C., Islamic Azad University, Qom, Iran.

Email: dr.mojgansafa@iau.ac.ir

3. Department of Accounting, Qo.C., Islamic Azad University, Qom, Iran. **Email:** Sa.sborhani1352@iau.ac.ir

4. Department of Accounting, Qo.C., Islamic Azad University, Qom, Iran. **Email:** reza.gholami@iau.ac.ir

ARTICLE INFO

A B S T R A C T

Article Type:

Research Article.

Article History:

Received: 26 October 2024

Received in revised form: 5 May 2025

Accepted: 14 May 2025

Available online: 3 September 2025

Keywords:

GPT Chat Financial Functions,
Investors' Mental/ Sentiment Engineering,
Reinforcement Learning.

JEL Classification:

C23, G21, N70.

Objective: Contrary to its nature in social structures, the organizational cult is defined as a kind of possessiveness of a group of power holders who simply manage the functions of the company in line with their own interests by confiscating the organizational structures. One of these functions, which under the influence of the promotion of structural sectarianism, creates the basis for violating the rights of others, is the functions of corporate governance. The purpose of this study is presenting the model of the strategic reference points matrix of the s corporate governance sectarian consequences and the effect of its dimensions on the aggravation of social anomie.

Method: The methodology of this study is developmental/applied, because while presenting a matrix framework of the corporate governance sectarian consequences, based on creating a cognitive coherence of information acquisition, it seeks to investigate its effect on the aggravation of social anomie. The research tools in the qualitative part are interviews and focusing on the phenomenological process to provide a matrix model of strategic reference points regarding the corporate governance sectarian consequences, so that based on the reliability assessment of the identified dimensions, in order to test the research hypothesis in the quantitative part, it is possible to develop a researcher-made questionnaire. Further, by focusing on the standard questionnaire of Messner to measure the anomie of stakeholders, the study investigated the research hypothesis through partial least squares (PLS) analysis.

Results: The results in the qualitative section during 13 interviews indicate the identification of 25 clusters in the form of 4 main themes of the central phenomenon of the study, which by performing two stages of Delphi analysis and removing 9 themes and performing content validity, presented a strategic reference matrix in the qualitative section. The results in the quantitative part also showed that the consequences of the ruling sectarianism have a positive and significant effect on the aggravation of social anomie.

Conclusion: In fact, the obtained results show that the gradual formation of governance sectarian structures in capital market companies causes the violation of shareholders' rights in material, spiritual, informational and civil forms and this issue causes the occurrence of anomie due to the possible anomalies that it creates in various ways in the capital market and in the relationship between companies and shareholders.

Cite this article: Eslami Mehr, A., Safa, M., Borhani, S.A., & Gholami Jamkarani, R. (2026). Presenting the model of the strategic reference points matrix of the corporate governance sectarian consequences and the effect of its dimensions on the aggravation of social anomie. *Journal of Development and Capital*, 11(1), 229-256. [In Persian].

DOI: <https://doi.org/10.22103/jdc.2025.24270.1508>

Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman.

© Safa et al.

Introduction

The management system in the corporate governance structures is considered as the driving factor of the financial markets, the executive arm of the supervisory institutions and codified standards for the functional integrity of the companies (Naidu et al., 2024). In other words, in the financial markets, if governance mechanisms are established through adherence to laws based on diversity and a proportional composition of independent board members, while increasing compliance with the rights of stakeholders by companies, the market will move in the direction of equality and symmetry values due to the existence of common norms and this issue develops the level of structural trust between stakeholders (Ezzine, 2016). But the markets by themselves do not necessarily have such a normative capacity to unify the behavioral and ethical functions of governance in order to respond to the needs and expectations of the stakeholders, and it is these external pressures that make the corporate governance structure relatively social expectations along with institutional expectations. lead to the equilibrium resulting from normative integration (Bag et al., 2024).

Method

Due to the lack of coherent theoretical frameworks to create a measurable tool for the variable suffixes of governance sectarianism in order to test the hypothesis and determine its effect on social anomie, this study is considered exploratory in terms of purpose and developmental in terms of results. Because by relying on the analytical nature of the matrix of strategic reference points, in the phenomenological process by relying on the elements of the vertical and horizontal axes in Figure (4), it seeks to determine the suffixes of the governance sectarianism structures in the form of themes and categories in order to create a research questionnaire. To determine the effect of the dimensions of this variable on social anomie through structural equations. Therefore, this study is considered to be a hybrid in terms of data type, because based on the above explanations, through the matrix of strategic reference points in the qualitative part, the suffixes of the structure of governance sectarianism were determined to create a researcher questionnaire, and by evaluating the validity and reliability of the identified dimensions of Through the "CVI" ratio and Delphi, it becomes possible to expand it in the form of a questionnaire with a 5-option Likert scale to combine with the standard social anomie questionnaire. Therefore, in the quantitative part of the present study, the partial least square analysis (PLS) process is used to test the research hypothesis by using the questionnaire tool.

Results

In this study, as mentioned based on the methodological nature of the study, through the combination of ethnographic and phenomenological methodologies, it was tried to identify the dimensions of the matrix of strategic reference points to determine the path of the interview through a systematic review of the theoretical foundations. Then, through interviews, it was done to identify the negative consequences of promoting the essence of sectarianism in corporate governance in adhering to the rights of shareholders, following Atkinson's (2007) model. During 13 interviews with actors active in the context of the study, i.e. companies active in the automotive and parts manufacturing industry, a total of 25 clusters were identified in the form of 4 themes from a total of 295 semantic formulations created. Then, with the aim of evaluating the possibility of explaining the clusters in the context of the study, the validation and reliability of the identified dimensions were carried out in order to determine which clusters of themes in the context of the studied company can be identified through the matrix of strategic reference points. Further, the results of the hypothesis test showed that the consequences of sectarianism have a positive and significant effect on the aggravation of social anomie.

Conclusions

In the analysis of the obtained result, it should be stated that the gradual formation of governance sectarian structures in capital market companies causes the violation of the rights of shareholders in material, spiritual, informational and civil forms and this issue is due to the possible anomalies that occur in various ways in the capital market and in relation to It creates anomie between companies and shareholders with the occurrence of this event, the equilibrium of the market in terms of information and expected returns collides with actual returns and the tension caused by the pressure of shareholders changes the default assumptions of rational behavior in financial decisions in the market, and often decisions are made in an emotional and mass way.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Data Availability Statement

This study uses Not applicable data.

Acknowledgements

The authors thank all participants in this study.

Ethical Considerations

The authors avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and misconduct.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses, or interpretation of data; in the writing of the manuscript, or in the decision to publish the results.

انجمن علمی تجارت اسلامی ایران

مجله توسعه و سرمایه

شماره چاپ: ۲۰۰۸-۲۴۲۸ شماره انگیزشی: ۲۴۴۵-۳۶۰۶

Homepage: <https://jdc.uk.ac.ir>

دانشگاه شهید باهنر کرمان

ارائه الگوی ماتریس نقاط مرجع استراتژیک پسايندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی و تأثیر ابعاد آن بر تشديد آنومی اجتماعی

ابوالفضل اسلامی مهر^۱، مژگان صفا^۲، سيد عباس برهانی^۳ و رضا غلامی جملکرانی^۴

۱. گروه حسابداری، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران. abolfazel.eslamimehr@iau.ac.ir **رایانامه:**

۲. نویسنده مسئول، گروه حسابداری، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران. dr.mojgansafa@iau.ac.ir **رایانامه:**

۳. گروه حسابداری، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران. sa.sborhani1352@iau.ac.ir **رایانامه:**

۴. گروه حسابداری، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران. reza.gholami@iau.ac.ir **رایانامه:**

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف: فرقه سازمانی بر خلاف ماهیت آن در ساختارهای اجتماعی، نوعی تملک‌طلبی مجموعه‌ای از صاحبان قدرت تعریف می‌شود که با مصادره ساختارهای سازمانی صرفاً کارکردهای شرکت را در راستای منافع خود مدیریت می‌نمایند. یکی از این کارکردها که تحت تأثیر ترویج فرقه‌گرایی ساختاری زمینه برای تضییع حقوق دیگران را به وجود می‌آورد، کارکردهای حاکمیت شرکتی است. هدف این مطالعه، ارائه الگوی ماتریس نقاط مرجع استراتژیک پسايندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی و تأثیر ابعاد آن بر تشديد آنومی اجتماعی است.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی.

تاریخ‌ها:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۸/۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۲/۲۴

تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۶/۱۲

روش: روش‌شناسی این مطالعه توسعه‌ای/کاربردی است، زیرا ضمن ارائه یک چارچوب ماتریسی از پسايندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی، مبنی بر ایجاد یک انسجام شناختی از فراگیری اطلاعات، به دنبال بررسی تأثیر آن بر تشديد آنومی اجتماعی است. ابزار پژوهش در بخش کیفی، مصاحبه و تمرکز بر فرآیند پدیدارشناسی جهت ارائه الگوی ماتریس نقاط مرجع استراتژیک در خصوص پسايندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی است تا براساس سنجش پایایی ابعاد شناسایی شده، جهت آزمون فرضیه پژوهش در بخش کمی، امکان تدوین پرسشنامه محقق ساخته وجود داشته باشد. در ادامه نیز از طریق تمرکز بر پرسشنامه استاندارد منسّر برای سنجش آنومی ذی‌نفعان، مطالعه به واسطه تحلیل حداقل مربعات جزئی (PLS) فرضیه پژوهش را مورد بررسی قرار داد.

واژه‌های کلیدی:

کارکردهای مالی چت جی‌بی‌تی، مهندسی ذهنی سرمایه‌گذاران، قابلیت یادگیری تقویتی.

یافته‌ها: نتایج در بخش کیفی طی ۱۳ مصاحبه حکایت از شناسایی ۲۵ خوشه در قالب ۴ مضمون اصلی پدیده محوری مطالعه دارد که با انجام دو مرحله تحلیل دلفی و حذف ۹ مضمون و انجام روایی محتوایی، نسبت به ارائه ماتریس مرجع استراتژیک در بخش کیفی اقدام شد. نتایج در بخش کمی نیز نشان داد، پسايندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی بر تشديد آنومی اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

نتیجه‌گیری: در واقع نتایج کسب شده نشان می‌دهد شکل‌گیری تدریجی سازه‌های فرقه‌گرایی حاکمیتی در شرکت‌های بازار سرمایه، سبب تضییع حقوق سهامداران به شکل‌های مادی، معنوی، اطلاعاتی و مدنی می‌شود و این مسئله به دلیل ناهنجارهای احتمالی که به انحاء مختلف در بازار سرمایه و در ارتباط بین شرکت‌ها با سهامداران به وجود می‌آورد سبب رخداد آنومی می‌شود.

طبقه‌بندی JEL:

C23, G21, N70.

استناد: اسلامی مهر، ابوالفضل؛ صفا، مژگان؛ برهانی، سیدعباس و غلامی جملکرانی، رضا (۱۴۰۵). ارائه الگوی ماتریس نقاط مرجع استراتژیک پسايندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی و تأثیر ابعاد آن بر تشديد آنومی اجتماعی. *مجله توسعه و سرمایه*، ۱۱(۱)، ۲۲۹-۲۵۶. <https://doi.org/10.22103/jdc.2025.24270.1508>

ناشر: دانشگاه شهید باهنر کرمان.

© صفا و همکاران.

۱- مقدمه

نظام راهبری در ساختارهای اداره شرکت‌ها، به عنوان عنصر محرک بازارهای مالی، بازوی اجرایی نهادهای ناظر و استانداردهای مدون شده جهت یکپارچگی عملکردی شرکت‌ها تلقی می‌شود (نایدو و همکاران^۱، ۲۰۲۴). به عبارت دیگر در بازارهای مالی اگر سازوکارهای راهبری به واسطه پایبندی به قوانین مبتنی بر تنوع و ترکیب متناسبی از اعضای هیئت‌مدیره مستقل بنا نهاده شود، ضمن افزایش رعایت‌پذیری حقوق ذی‌نفعان توسط شرکت‌ها، بازار به دلیل وجود هنجارهای مشترک، در مسیر ارزش‌های برابری و تقارن حرکت می‌کند و این مسئله سطح اعتمادپذیری ساختاری را بین ذی‌نفعان توسعه می‌بخشد (ازینه^۲، ۲۰۱۶). اما الزاماً بازارها به خودی خود از چنین ظرفیت هنجاری برای یکدست‌سازی عملکردهای رفتاری و اخلاقی حاکمیتی، جهت پاسخگویی به نیازها و انتظارات ذی‌نفعان برخوردار نیست و این فشارهای بیرونی است که باعث می‌شود تا به طور نسبی انتظارات اجتماعی در کنار انتظارات نهادی، ساختار حاکمیت شرکتی را به سمت توازن ناشی از یکپارچگی هنجاری هدایت نماید (بگ و همکاران^۳، ۲۰۲۴). چنین مکانیزمی معمولاً در جوامعی که از ارزش‌های فرهنگی منسجمی به لحاظ احترام به حقوق ذی‌نفعان برخوردار است، می‌تواند با کارکردهای اثربخشی در توازن عملکردهای حاکمیتی شرکت‌ها همراه باشد (گلس و نوینگ^۴، ۲۰۱۹). اما مسئله زمانی بغرنج می‌شود که در جوامع در حال توسعه‌ای که غالباً با مشکلات عدیده اقتصادی و وجود انبوهی از انحصارگرایی‌های رفتاری مواجه است، ارزش‌های فرهنگی به تنهایی قادر به شکل‌دادن هنجارگرایی نظارت متوازن نمی‌تواند باشد، که در این شرایط آنومی اجتماعی شروع به پدیدارشدن می‌کند (کاهان^۵، ۲۰۰۱). به عبارت دیگر، به دلیل تشدید نابرابری‌های اطلاعاتی و پنهان‌سازی توده‌ای از اخبار منفی، بازار کارکردهای آزاد بودن جریان اطلاعات را از دست می‌دهد (کشاورز حداد و وحیدی، ۱۴۰۱) و فشارهای بیرونی ذی‌نفعان به شکل یک ناهنجاری، ضمن برهم‌زدن پیش‌فرض‌های بروز رفتار عقلانی در تصمیم‌گیری‌های ذی‌نفعان، سبب ازهم گسیختگی بازار به دلیل ریزش قیمت سهام و بروز رفتارهای توده‌وار می‌شود (سرولاتی و همکاران^۶، ۲۰۲۴).

براین اساس آنومی اجتماعی را می‌بایست نوعی ناهنجاری وابسته به محرک‌های پیش‌فرضی همچون عملکردهای حاکمیت شرکتی تلقی نمود که در بازارهای مالی می‌تواند به شکل بروز رفتارهای غیرقابل پیش‌بینی به یکباره ظهور نماید و تبعات منفی را برای شرکت‌ها به همراه داشته باشد (موفرولا و ماتوزا^۷، ۲۰۲۲). این اصطلاح که برای اولین بار توسط اورو^۸ (۱۹۸۳) مطرح شد، اشاره به وضعیتی در بسترهای اجتماعی دارد که در آن به دلیل وجود تشویش‌های ناشی از عدم رعایت اخلاق‌گرایی‌های فلسفی و مسئولانه، هنجارهای اجتماعی بر آمده از ارزش‌های فرهنگی، نفوذ و اقتدار خود برای یکپارچگی‌های عملکردی را از دست می‌دهد و جامعه به تدریج برای جلوگیری از فرسایش ناشی از سرخوردگی‌های اجتماعی شروع به تشدید تنش و فشار می‌نماید (نایی و همکاران، ۱۳۹۶). لذا بسط این مفهوم به بستر بازار سرمایه به عنوان یک محیط اجتماعی تشکیل شده از سرمایه‌گذاران، شرکت‌ها و نهادهای ناظر، می‌تواند از اهمیت فراوانی در بررسی علت بروز بسیاری از تنش‌ها در بازار سرمایه تلقی شود.

در این مطالعه بر روی سطح فرقه‌گرایی سازه‌های حاکمیتی شرکتی به عنوان یک محرک در بروز ناهنجارهای ناشی از آنومی اجتماعی تمرکز شده است. فرقه‌گرایی در معنای عامه، به عنوان ترکیب افرادی در یک جایگاه اجتماعی شناخته می‌شود که به دلیل وابستگی‌های سیاسی، حزبی یا فلسفی، فراتر از سیاست‌ها و خط‌مشی‌های تدوین شده به لحاظ قانون یا

¹ Naidu² Ezzine³ Bag⁴ Glass and Newig⁵ Kahan⁶ Cervellati⁷ Mafrolla and Matozza⁸ Orru

استانداردهای مربوط، طلعه‌دار عملکردهایی تک‌بعدی و انحصاری هستند که به واسطه اتخاذ تصمیم‌های مبتنی بر چنین رویکردی، صرفاً اقناع‌کننده منافع گروه اقلیت حاکم می‌باشند (ژیانگ و ژائو^۱، ۲۰۲۳). در سازه‌های حاکمیتی که غالباً اعضای هیئت‌مدیره آن توسط یک شخص دارای قدرت در نقش بنیانگذار و یا در نقش یک سیاستگذار، انتخاب می‌شوند، احتمال بروز پیش‌فرض‌های پنهان این پدیده وجود دارد. بویژه اینکه شرکت‌های بازار سرمایه به دلیل وجود ماهیت نمایندگی به لحاظ ساختار اداره، به واسطه ایجاد ترکیب‌هایی هیئت‌مدیره‌ای با چنین سازوکاری، کمتر برای سهامداران و سرمایه‌گذارانی است که نفوذ کافی را برای نظارت بر تصمیم‌های حاکمیتی شرکت‌ها ندارند، قابل ادراک است (هینریچز و جونستون^۲، ۲۰۲۰). اما به تدریج و با گسترده‌تر شدن عملکردهای منفعت‌طلبانه چنین ساختارهای حاکمیتی، به دلیل جریان آزاد در فرآیند بازارهای مالی، واکنش‌های تصمیم‌گیرندگان مالی دور از انتظار نخواهد بود (فهد و همکاران^۳، ۲۰۲۳). چراکه بازار به واسطه کنش در برابر انحصار اطلاعاتی یا فرآیندهای گزینشی اخبار عملکردی شرکت‌ها، دچار ناهمسانی ناشی از بروز برخی از پدیده‌های انضباطی همچون تحمیل محدودیت‌های مالی بر شرکت‌ها می‌شود و این مسئله به تدریج پیش‌بینی‌های عقلانی تصمیم‌گیری‌های مالی را دچار تردید می‌کند و سرمایه‌گذاران و سهامداران شروع به تبعیت از تصمیم‌هایی می‌نمایند که می‌تواند ریسک‌های احتمالی همچون بروز بحران‌های مالی و سقوط قیمت سهام را محتمل نماید (کوان و سالوتی^۴، ۲۰۲۰). لذا تأثیر فرقه‌گرایی حاکمیتی بر شرایط بازار بویژه در زمانیکه با انحصار اطلاعات به دلیل ترکیب هیئت‌مدیره غیرمستقل همراه باشد، آنومی اجتماعی با تغییر ارزش‌های اعتماد و فشار ناشی از سرخوردگی‌های احتمالی سهامداران در دستیابی به بازده مورد انتظار و ایجاد شکاف عمیق با بازده واقعی شرکت‌ها، شروع به ایجاد تنش در بازارهای مالی می‌نماید و این مسئله همانطور که گفته شد پیامدهای منفی را برای شرکت‌ها به همراه خواهد داشت (موفرولا و ماتوزا^۵، ۲۰۲۲). چراکه منبع تغذیه آنومی در وهله اول زمینه‌های محرکی است که ادراک تصمیم‌گیرندگان مالی را به واسطه انفجار اخبار و اطلاعات منفی انباشته شده توسط شرکت‌هایی با سازوکار فرقه‌گرایی حاکمیتی تحت تأثیر قرار می‌دهد و باعث می‌شود تا به تدریج بروز رفتارهای ناهنجار به بخشی از فشارهای اجتماعی بر شرکت‌ها بدل شود. سپس آنومی با تبدیل شدن به یک ارزش منفی و ضد اجتماعی تلاش می‌کند تا با تغییر باورها و نگرش‌های کلی نسبت به بازار سرمایه، اعتمادپذیری اولیه را دچار تردید نماید. لذا در ذیل مطالب اذعان شده در رابطه با نقش سازه فرقه‌گرایی حاکمیتی بر بروز آنومی اجتماعی، اهمیت این مطالعه را می‌توان از دو منظر مورد بررسی قرار داد.

از رویکرد نظری، اهمیت این مطالعه در نوظهور بودن تمرکز بر پسایندهای توسعه مفاهیم سازه فرقه‌گرایی حاکمیتی از طریق ماتریس نقاط مرجع استراتژیک در بازار سرمایه است تا بتواند با انجام مصاحبه‌های باز با خبرگان، جنبه‌های مختلف این ماتریس را برای ساخت یک پرسشنامه محقق ساخت ایجاد کند. سپس از طریق ترکیب این مفهوم با پرسشنامه استاندارد آنومی اجتماعی، تلاش می‌شود تا نسبت به بررسی تأثیر پسایندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی بر پدیده آنومی اجتماعی اقدام لازم صورت گیرد. لذا استنباط می‌شود انجام این مطالعه می‌تواند به دانش‌افزایی ادبیات نظری حوزه حاکمیت شرکتی و هنجارهای بیرونی مؤثر بر آینده شرکت‌ها کمک نماید. از رویکرد کاربردی نیز بررسی آیین‌نامه‌هایی همچون نظام راهبری شرکتی مصوب ۱۳۸۶/۸/۱۱ و اصلاحیه‌های بعدی آن توسط سازمان بورس و اوراق بهادار و استانداردهای

^۱ Xiong and Zhao^۲ Hinrichs and Johnston^۳ Fahd^۴ Cowan and Alotti

حسابداری شماره ۲۰ سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری وابسته (تجدید نظر شده، ۱۳۸۹) نشان می‌دهد، اهمیت کاهش هزینه‌های نمایندگی به واسطه تقویت نظارت‌های اثربخش بر ابعاد کیفی کارکردهای مالکیت شرکت‌ها، بویژه در طی چندسال اخیر بشدت مورد توجه بوده است و تمرکز بر کاهش تعصبات خانوادگی به عنوان اولویت دادن منافع گروهی از مالکان در رأس شرکت‌های دارای ماهیت نمایندگی به عنوان یک مبنای نظارت نهادی مهم و قابل توجه است. لذا با فرض اینکه شرکت‌های دارای ساختار نمایندگی به واسطه توسعه ابعاد فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی احتمالاً باعث می‌شود تا کارکردهای اثربخشی از حفاظت از منافع سهامداران در این دست از شرکت‌ها کاهش یابد، این پژوهش در پی ایجاد شناخت عمیق‌تری از مفهوم فوق در سطح شرکت‌های بازار سرمایه است.

۲- مبانی نظری

در این مطالعه به واسطه ماهیت متغیرهای و ارتباط بین سازه فرقه‌گرایی با آنومی اجتماعی، تلاش می‌شود تا پشتوانه نظری دارای استدلالی ارائه شود.

۱-۲- فرقه‌گرایی حاکمیتی

یکی از بخش‌های نامشهود و نوظهور در کارکردهای حاکمیت شرکتی، پدیده فرقه‌گرایی است که غالباً از طریق رویکردهای ساختاری شرکت‌ها از نظر شیوه انتخاب هیئت‌مدیره و یا زد و بندهای سیاسی و حزبی صورت می‌گیرد (آرباتلی و گومتسیان^۱، ۲۰۲۱). فرقه‌گرایی الزاماً یک موضوع اقتصادی، اجتماعی یا حتی سیاسی نیست، بلکه از ریشه‌های اجتماعی و فرهنگی ساختار اداره کشورها شکل می‌گیرد و می‌تواند به دلیل مکانیزم‌های انحصارطلبانه و تملک‌گرایانه ساختاری، به تضییع حقوق ذی‌نفعان منجر شود (اولاح و علی^۲، ۲۰۱۹). در یکی از تعاریف گسترده این مفهوم، لیچتی و کلگک^۳ (۲۰۰۱) فرقه‌گرایی را فرآیندی مبتنی بر نگرش، باور و ساختار تعریف می‌کند که اگرچه می‌تواند از طریق معیارهای مشخص قابل سنجش نباشد، اما به دلیل تبعیض و قدرت‌گرایی، توازن و برابری را از بین می‌برد (فروغی و رحیمی، ۱۴۰۰). از طرف دیگر، ماتیسن و همکاران^۴ (۲۰۱۷) فرقه‌گرایی را یک راهبرد اثرگذار بر حکمرانی تبعیض‌گرایانه تعریف می‌کنند که به دلیل انتصابات مبتنی بر وفاداری و زد و بندهای پشت پرده، زمینه برای تضییع حقوق افرادی که نه از رانت کافی و نه از پشتوانه قدرت لازم برای حق‌خواهی برخوردار هستند، مهیا می‌کند. از طرف دیگر، اولاح و علی (۲۰۱۹) مهمترین پیامد منفی ترویج جوهره فرقه‌گرایی در ساختارهای اداره شرکت‌ها را عدم برابری فرصت‌ها و حقوق متوازن معرفی می‌نمایند که این مسئله به تدریج به افزایش تعارض‌های سازمان و شکاف بیشتر شرکت با سایر ذی‌نفعان، منجر می‌شود. اگرچه موضوع فرقه‌گرایی در جریان‌های حاکمیت شرکتی چندان مورد توجه نبوده است، اما به لحاظ تئوری‌های سازمانی، می‌تواند به رویکرد خان و رحمان‌چادهوری^۵ (۲۰۱۱) مبنی بر نوع کارکردهای آن در سازمان اشاره نمود. این محققان در قالب شکل (۱) فرقه‌گرایی را مبتنی بر دو مشخصه زیر در کارکردهای سازمانی معرفی می‌نمایند.

همانطور که مشخص است، تأثیر گسترش فرقه‌گرایی، شیوه انتصاب افراد در ساختارهای شرکت‌ها را براساس دو نوع وابستگی سیاسی و خانوادگی، گسترش می‌دهد که می‌تواند بر پیکره یکپارچگی سازمانی لطمات زیادی را وارد نماید. دیکسون و هارگی^۶ (۲۰۰۶) در این رابطه مطرح می‌کند که جوهره فرقه‌گرایی نوعی شکل‌گیری جزیره‌ای رویکردهایی در مورد عملکرد شرکت و

¹ Arbatli & Gomtsyan

² Ullah & Ali

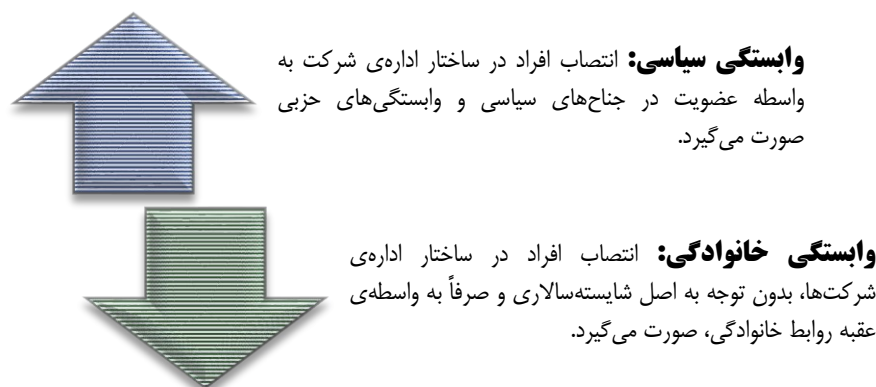
³ Liechty & Clegty

⁴ Matthiesen

⁵ Khan and Rehman Chaudhry

⁶ Dickson & Hargie

منافع قابل توزیع آن در بین این جزیره‌های ایجاد شده که همگی دایه سهم‌خواهی دارند. لذا در این شرایط یکپارچگی سازمانی در سایه این شاکله ساختاری، تعادل خود را از دست می‌دهد و به ایجاد تعارض‌های بین فردی و گروهی در سازمان منتج می‌شود. از طرف دیگر، **ژیانگ و ژائو^۱ (۲۰۲۳)** شکل‌گیری فرقه‌گرایی ساختاری را در نتیجه علل زمینه‌ای زیر عنوان می‌کنند.

شکل ۱. ماهیت شکل‌گیری فرقه‌گرایی در سازمان

شکل ۲. زمینه‌های مؤثر در شکل‌گیری فرقه‌گرایی ساختاری

در واقع طبق شکل (۲) اولین زمینه شکل‌گیری فرقه‌گرایی، تغییرات ایدئولوژیک است که در نتیجه باورهای متعصبانه‌ای به وجود می‌آید که متصدیان اداره سازمان، ارزش‌های مبتنی بر چنین باورهایی را در بین زیردستان خود ترویج می‌دهند تا منافع خود را برآورده سازند. دومین زمینه شکل‌گیری فرقه‌گرایی، مرتبط با نوع نگاه مبتنی بر قدرت در لایه‌های بالایی یک ساختار اداره است که زمینه را برای توسعه هژمونی فردی و گروهی اقلیت بر اکثریت مهیا می‌سازد (**عارف‌نژاد و همکاران، ۱۴۰۰**). سومین زمینه شکل‌گیری فرقه‌گرایی، تبعیض و نابرابری‌های سازمانی است که باعث می‌شود تا تفاوت جنسیت، آیین، فرهنگ و قومیت‌ها مبنایی برای اداره تلقی شود و این مسئله می‌تواند به سرخوردگی‌های فردی و اجتماعی منجر شود. در نهایت چهارمین زمینه شکل‌گیری فرقه‌گرایی مرتبط با سطح سیاست‌زدگی است که به نهادینه شدن روابط پشت‌پرده و ارتباطات ناشی از نفوذ افراد خاص، جهت اعمال اعتقادات و باورهای متعصبانه گروهی از افراد بر سایرین اشاره دارد (**هادوی‌نژاد و الکوزه‌ی، ۱۴۰۱**).

¹ Xiong and Zhao

اما مسئله این مطالعه الزاماً مفهوم‌سازی جوهره فرقه‌گرایی نیست، بلکه پیامدهای احتمالی است که به واسطه شکل‌گیری آن در ساختار حاکمیت شرکتی، می‌تواند بر سهامداران بویژه سهامداران جزء تأثیر داشته باشد. در واقع حاکمیت شرکتی که اشاره به مجموعه مقررات، فرهنگ و ترکیبات نهادی دارد که تعیین می‌کنند چگونه یک شرکت کار کند، چه کاری انجام دهد، چه کسی آن را اداره کند، چگونه کنترل‌ها در آن اعمال شود، در زمانیکه دچار عارضه فرقه‌گرایی شود، احتمالاً کارکردهای منفی را می‌تواند در رعایت حقوق ذی‌نفعان داشته باشد (ریس^۱، ۲۰۲۴). به عنوان مثال، تملک‌گرایی ساختاری سهامداران عمده می‌تواند نوعی فرقه‌گرایی ناشی از ساختار نامتوازن قدرت تلقی شود که از طریق فروش دارایی‌ها به قیمت کمتر به سهامداران عمده و یا انتصاب خویشاوندان ناشایست و پرداخت‌های بیش از حد به آن‌ها با سفارش سهامداران عمده، تنها بخشی از پیامدهای ترویج جوهره این شیوه تفکر در حاکمیت شرکت باشد (شاجت‌مارد و همکاران^۲، ۲۰۲۴ و حسین‌پور و همکاران، ۱۴۰۳). در یکی از پژوهش‌های انجام شده بیس‌جائون و بیس‌سور^۳ (۲۰۲۳) در قالب شکل (۳) مهمترین حقوق سهامداران جزء را در سطح شرکت‌های سهامی بر شمرند که عبارتند از:

شکل ۳. مهمترین حقوق سهامداران جزء در برابر شرکت‌های سهامی

این حقوق که از جانب سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی^۴ (OECD) نیز تأیید شده است، نوعی حمایت از منافع سهامداران جزء در برابر ساختارهای گاه‌آ تماماً خواه شرکت‌های سهامی است که به دلیل ناکارآمدی بازار سرمایه، معمولاً ساختار حاکمیتی با مصادره منافع صاحبان قدرت، سبب تضییع حقوق سهامداران جزء می‌شوند (جلیلی و معصوم‌پور، ۱۳۹۷). با تشریح مبانی نظری مربوط به این متغیر و باهدف ایجاد یک ماتریس نقاط مرجع استراتژیک مطابق آنچه مطالعه به دنبال آن برای ایجاد یک ابزار قابل سنجش در بخش دوم مطالعه مبنی بر آزمون فرضیه است، بایستی مجموع ادبیات ارائه شده در این بخش، در قالب جدول (۱) مورد ارزیابی نظام‌مند قرار گیرند تا با تعیین بیشتر مضامین مورد تأکید در این بخش، دو محور عمودی و افقی برای خلق یک ماتریس نقاط مرجع استراتژیک، مورد توجه تدوین سؤال‌های مصاحبه باشند و براساس آن نسبت به تفکیک هریک از مضامین مرتبط با پسایندهای جوهره فرقه‌گرایی حاکمیتی شرکت در تضییع حقوق سهامداران، اقدام شود.

¹ Rees

² Chatjuthamard

³ Beebejaun and Bissessur

⁴ Organization for Economic Co-operation and Development

با انجام فرآیند ارزیابی انتقادی مشخص می‌شود، ۱۲ مطالعه مورد غربال، دو زمینه جوهره فرقه‌گرایی حاکمیتی که می‌تواند پسایندهای منفی را در بازارهای مالی داشته باشد، قدرت‌گرایی ساختاری و تبعیض‌گرایی ساختاری است، چراکه درصد فراوانی بالاتری نسبت به سایر زمینه‌های مورد تأکید در ادبیات نظری دارد. لذا باتوجه به الگوی ثابت ماتریس نقاط مرجع استراتژیک مبنی بر وجود دو محور عمودی و افقی، باید نسبت به ایجاد شکل (۴) که ارائه دهنده ماهیت این موضوع است، اقدام نمود.

جدول ۱. غربالگری نظام‌مند تعیین پُر تکرارترین مضامین پسایندهای فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی

درصد فراوانی	فراوانی	الکوزهی و هادی‌نژاد (۱۳۹۸)	عارف‌نژاد و همکاران (۱۴۰۰)	هادی‌نژاد و الکوزهی (۱۴۰۱)	خان و رحمان‌چادهوری (۲۰۱۱)	آلپ‌تلام (۲۰۱۷)	ارواح و علی (۲۰۱۹)	آریانی و گومتسیان (۲۰۲۱)	احمد و اکبرزاده (۲۰۲۱)	بیبیجانوف و یسنوسار (۲۰۲۳)	ژیانگ و ژائو (۲۰۲۳)	هارتادو (۲۰۲۳)	آبود و همکاران (۲۰۲۴)	زمینه‌های فرقه‌گرایی
۸.۱۰٪	۳	-	-	-	-	-	✓	-	✓	-	✓	-	-	ایدئولوژیک‌گرایی ساختاری
۸.۱۰٪	۳	-	-	-	-	-	-	✓	-	✓	-	✓	-	سیاست‌زدگی ساختاری
۲۱.۶۲٪	۸	-	✓	✓	-	✓	✓	-	✓	-	✓	✓	✓	قدرت‌گرایی ساختاری
۱۰.۸۶٪	۴	✓	-	-	✓	-	-	-	-	✓	-	-	✓	اعتقاد‌گرایی ساختاری
۸.۱۰٪	۳	-	-	✓	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-	هنجار‌گرایی ساختاری
۵.۴۰٪	۲	-	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-	-	-	فرهنگ‌گرایی ساختاری
۲۱.۶۲٪	۸	-	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	تبعیض‌گرایی ساختاری
۵.۴۰٪	۲	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	فرصت‌گرایی ساختاری
۵.۴۰٪	۲	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	✓	تملک‌گرایی ساختاری
۵.۴۰٪	۲	-	✓	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	خانواده‌گرایی ساختاری
٪۱۰۰	۳۷	۲	۳	۳	۲	۳	۳	۳	۴	۴	۳	۴	۳	جمع

شکل ۴. ماتریس نقاط مرجع استراتژیک مضامین پسایندهای جوهره فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی

قدرت‌گرایی ساختاری	شدت بالای قدرت‌گرایی ساختاری	؟	؟
	شدت پایین قدرت‌گرایی ساختاری	؟	؟
تبعیض‌گرایی ساختاری			
بالا بودن تبعیض‌گرایی ساختاری			
پایین بودن تبعیض‌گرایی ساختاری			

لذا همانطور که پیشتر تشریح شد، براساس این دو محور در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک، باید به منظور شناسایی مضامین و خوشه‌های پدیده مورد بررسی سؤال‌های پژوهش در بخش کیفی مطالعه را به ترتیب زیر ارائه نمود:

- ❖ سؤال اول پژوهش: صورت‌بندی معنایی پسایندهای ترویج فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی کدامند؟
- ❖ سؤال دوم پژوهش: مضامین پدیدآمده از صورت‌بندی معنای پسایندهای ترویج فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی جهت مشخص کردن مقوله‌های قابل سنجش کدامند؟

۲-۲. آنومی اجتماعی در بازارهای مالی

نظریه‌پردازان زیادی همچون گرین^۱ (۱۹۹۵)؛ گالتونگ^۲ (۱۹۹۵) و زیلمن^۳ (۱۹۹۶) بویژه در دهه ۹۰ میلادی با گرایش بر روی توسعه مفهوم آنومی اجتماعی تلاش داشتند تا در تعریف این مفهوم به یک نقطه اشتراک واحد اشاره نمایند و آن، بروز یک چالش ذهنی در اثر ناهنجاری ناشی از برهم خوردن توازن اجتماعی است. چالشی که به دلیل افزایش تنش‌ها افسار گسیخته در روابط اجتماعی حاکم بر یک حوزه در جوامع می‌تواند به بروز ناامیدی؛ سرخوردگی و بیگانگی اجتماعی منجر شود. لذا از آنجاییکه بازارها محلی برای کنش و واکنش گروهی از افراد یک جامعه تلقی می‌شود، بروز آنومی در این حوزه از محیط اجتماعی دور از انتظار نمی‌تواند باشد، چرا که محرک‌های بیرونی و فاقد چارچوب هنجاری مشخص، می‌تواند عاملی برای هدایت رفتار تصمیم گیرندگان مالی به واسطه ماهیت عملکردهای انحصاری شرکت‌ها در راستای تأمین منافع صاحبان قدرت تلقی شود. براین اساس بسته به رویکردهای اجتماعی در جوامع فشارهای برآمده در بروز آنومی اجتماعی می‌تواند به چالشی برای تعامل پذیری بالاتر بین شرکت‌ها با ذی‌نفعان تلقی شود. براین اساس آنومی اجتماعی بازارهای مالی را می‌بایست ناهنجارهایی بر مبنای عدم برآورده سازی انتظارات و باورهای اجتماعی ذی‌نفعانی تلقی نمود که به دلیل عدم نفوذ کافی در نظارت بر شرکت‌ها، اقدام به واکنش‌های احساسی و غیرمنطقی می‌نمایند که این مسئله به تدریج بازارها را از توازن خارج می‌کند و شروع به افول آن می‌کند. قابل توجه است که به دلیل فضا و جو ایجاد شده مبتنی بر ناهنجاری در این نوع از بازارهای مالی، با افزایش عدم تقارن اطلاعاتی، فشارهای ذی‌نفعان بسته به سطح انتظارات، مطابق شرایط دارای ثبات نسبی، الزاماً از چارچوب‌های هنجاری مشخصی پیروی نمی‌کنند که این موضوع می‌تواند به بروز رفتارهای توده وار به عنوان پیامدی منحصر بفرد از آنومی اجتماعی در بازارهای مالی منجر شود. اما شکل دیگر بروز آنومی می‌تواند وابسته به شکل‌گیری فشارهای نهادی باشد که باهدف جلوگیری از افول بازار تلاش دارد تا با ایجاد چارچوب‌های منسجم‌تری از قواعد و الزامات نظارتی، مانع از بروز آنومی اجتماعی ناشی از فشارهای ذی‌نفعان شود. لذا آنومی ناشی از فشارهای نهادی لازم است به صورت متداوم و دارای توالی بر شرکت‌ها اعمال شود تا از تبدیل ارزش‌هایی مثل بی‌اعتمادی به بخشی از ناهنجاری‌های پایدار جلوگیری کند و مانع از بروز ریسک‌های مستحکم مالی بر شرکت‌ها شود. چرا که تبدیل ارزش‌های اجتماعی به ناهنجاری‌های برآمده از آنومی احتمالی ریسک‌پذیری فرآیندهای شرکت‌ها را تقویت می‌کند و به تدریج به بی‌اعتمادی فراگیر سهامداران و سرمایه‌گذاران به شرکت‌ها می‌شود. ارجاع به تئوری نهادی برای توجیه ضرورت شکل‌گیری آنومی نهادی به عنوان کارکرد مهمی از هنجارسازی‌های اجتماعی، متضمن این موضوع است که با وارد آمدن نظارت‌های اثربخش هنجاری، شرکت‌های مجبور می‌شوند یا فشارهای وارده را بپذیرد و یا آنکه با آن مخالفت نماید و تبعات چنین تقابلی را بپذیرد (حقیقی و جلالی، ۱۳۹۶). لذا آنومی نهادی را می‌بایست منطقی قبل از بروز آنومی ناشی از فشار ذی‌نفعان تلقی کرد که می‌تواند از بروز افول بازارها جلوگیری کند.

۳-۲. فرقه‌گرایی حاکمیتی و آنومی اجتماعی

در اثر تحولات وسیع جوامع به پشتوانه تجربیات تاریخ بشر، دگردیسی‌های گسترده‌ای به لحاظ فرهنگی و اجتماعی به وقوع پیوسته است که این تغییرات در عرصه‌های مختلف، بی‌قاعدگی‌های ناساختاریافته را به دلیل وقوع آنومی به عنوان یک پدیده ناهنجار اجتماعی به همراه داشته است (زمانیان‌فر و عبدلی^۴، ۲۰۲۴). یکی از بخش‌هایی که هر جامعه که با بروز آنومی می‌تواند تعادل خود را از دست بدهد، ساختارهای بازار است که به عنوان یک خرده جامعه به دلیل تبادلات بین

¹ Gern² Galtung³ Zihlmann⁴ Zamanianfar and Abdoli

فردی، شرکتی و اجتماعی احتمالاً با چالش‌های زیادی مواجه خواهد بود. چراکه شرکت‌ها، سرمایه‌گذاران و نهادهای نظارتی به عنوان ارکان بازارها در تبادلات خود احتمالاً با فرصت‌طلبی‌هایی روبرو خواهند شد که این مسئله به بروز آنومی اجتماعی کمک می‌کند (خاکی و همکاران، ۱۴۰۰). یکی از جنبه‌های مهم اجرایی شرکت‌ها در بازارهای مالی، سازه‌های حاکمیتی شرکت‌ها است که به واسطه ماهیتی درون‌زائی که در نظارت بر عملکردهای ساختار نظریه نمایندگی بر عهده دارند، می‌تواند در به وجود آمدن آنومی، مطابق با هدف این مطالعه مؤثر باشد.

ضعف در حاکمیت شرکتی که غالباً به دلیل سازه‌های ایجاد شده تک‌بعدی توسط تأسیس‌کنندگان، هیئت‌امناع شرکت‌ها و یا توسط نهادهای دولتی به وجود می‌آید، می‌تواند به تعارض‌های مشخصی در بین سرمایه‌گذاران و سهامداران با شرکت‌ها منجر شود که به دلیل فقدان التزام‌های عملی و اخلاقی در اجرای مصوبه‌ها و اساسنامه شرکت‌ها می‌تواند بروز آنومی اجتماعی را به شکل گسترده‌تری محتمل نماید (بخردی‌نسب و همکاران، ۱۳۹۹). به عبارت دیگر، ضعف‌های خود خواسته برای ایجاد ابهام بیشتر در پنهان‌سازی عملکردهای منفی شرکت از یک سو و یا ضعف‌های ناشی از اهمال‌کاری مبتنی بر عدم توانمندی‌های تخصصی در رعایت حقوق ذی‌نفعان از سویی دیگر، همگی به ایجاد شرایط آنومی که می‌تواند ناپایداری هنجاری را رقم بزنند، کمک می‌نماید (شان و ژینو، ۲۰۱۲). یکی از ضعف‌های حاکمیت شرکتی، توسعه ترکیب فرقه‌گرایی در سازه‌های نظارتی درون زا شرکت‌های بازار سرمایه در برابر انتظارات ذی‌نفعان است. وقوع چنین پدیده‌ای که غالباً به دلیل وجود استراتژی‌های خیرخواهی فراگیر و یا اقتناع‌گرایی ساختاری توسط شرکت‌ها به ذی‌نفعان القاء می‌شود از جمله محرک‌های مؤثری در بروز آنومی اجتماعی می‌تواند تلقی شود (براو و همکاران، ۲۰۲۱). این پدیده منفی در ساختار حاکمیت شرکتی، معمولاً به دلیل تعصبات انتصابی در اعضای هیئت‌مدیره و توسعه نوعی نگرش انحصارطلبانه سبب می‌شود تا تضییع حقوق ذی‌نفعان به شکل‌های پنهان در عرصه بازارهای مالی توسط ارکان قدرت پیگیری شود. همچنین فرقه‌گرایی را بایستی نوعی تبعیض‌گرایی ناشی از حکمرانی منفی صاحبان شرکت‌ها در شفافیت‌های مالی و عملکردی تعریف نمود که به دلیل زد و بندهای سیاسی یا حزبی، به تدریج ارزش‌های شناختی ذی‌نفعان خارج از دایره قدرت را تحت تأثیر قرار می‌دهد و احتمال بروز آنومی در چنین فضایی، دور از انتظار نیست (احمد و اکبرزاده، ۲۰۲۱). در تفسیر وقوع چنین پدیده‌ای، غالباً بروز یک رخداد احتمالی ناشی از پنهان‌سازی اخبار منفی، می‌تواند مؤثر باشد و بازار را به تدریج در شرایط تنش‌زا قرار دهد (حیدری‌کاهکش و همکاران، ۱۴۰۲). به عنوان مثال اخبار فراز و فرودهای قیمت سهام در بورس اوراق بهادار تهران طی چند سال گذشته به عنوان یکی از ناهنجاری‌های ناشی از آنومی اجتماعی می‌تواند تلقی شود که به طور ضمنی با ایجاد اضطراب ناشی از دست دادن سرمایه‌های نقدی سرمایه‌گذار شده در بازار سرمایه، باعث گردید تا صف‌های فروش در بورس تهران سبب شود، معامله‌گران فارغ از منشاء چنین اخباری و سابقه اعتباری شرکت، تمایل به فروش سهام خود نمایند (محمدی و همکاران، ۱۴۰۳). در واقع محرک اخبار منفی ترویج شده، خلاءهایی از سازوکارهای حاکمیتی چه سهوی و چه عمدی در نظارت بر عملکرد شرکت‌ها تلقی می‌شود که با تحریک و تشدید هیجان، بازار سهام را به سمت رکود هدایت می‌نماید. چالش‌های این عرصه در واقع همان ناهنجاری‌های ایجاد شده آنومی اجتماعی است که غالباً به دلیل ناکارآمدی بازار، فرصت‌طلبی‌هایی را از جنس شکل‌گیری سازه‌های فرقه‌گرایی حاکمیتی را به وجود می‌آورد تا به واسطه تبعیض‌های ایجاد شده در بازار، سرمایه‌گذاران شروع به اقدام‌هایی نمایند که تبعات منفی را برای بازارها به همراه خواهد داشت. اگرچه مصداق مشخصی از انجام پژوهش‌های گذشته در راستای ماهیت این مطالعه وجود ندارد، اما مطالعه نتایج

پژوهش‌هایی همچون **کیامهر و همکاران (۱۳۹۹)** می‌تواند گویایی این مسئله باشد که مهمترین ناهنجاری بازار سرمایه ایران، تحریک گرایش احساسی سهامداران از طریق تحریف افشاء اطلاعات است. مرور پژوهش‌های دیگری همچون **حسن و همکاران^۱ (۲۰۲۲)**؛ **ماهشوری و دانکار^۲ (۲۰۱۷)** و **دش و مهاکود^۳ (۲۰۱۵؛ ۲۰۱۳)** دال بر تأیید این رویکرد است که مهمترین ناهنجاری‌های بازار سرمایه، شامل اثر ژانویه^۴؛ معمای خط ارزش^۵؛ بلای برنده^۶ و رجحان سهام صندوق‌های سرمایه‌گذاری^۷ با عمر محدود بر ترکیب پرتفوی است. لذا نقطه اشتراک غالب پژوهش‌ها، نوع مدیریت راهبری شرکتی در پابندی به ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی است که در صورت عدول از آن احتمالاً، به بروز ناهنجاری ناشی از آنومی منجر خواهد شد. لذا می‌توان براساس این توضیحات فرضیه پژوهش را به ترتیب زیر ارائه داد:

فرضیه پژوهش) پسایندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی بر تشدید آنومی اجتماعی تأثیر معناداری دارد.

۳- روش پژوهش

این مطالعه به دلیل فقدان چارچوب‌های نظری منسجم برای ایجاد ابزار قابل سنجش متغیر پسایندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی جهت آزمون فرضیه و تعیین تأثیرش بر آنومی اجتماعی، از نظر هدف اکتشافی و از نظر نتیجه توسعه‌ای تلقی می‌شود. چراکه با اتکاء به ماهیت تحلیلی ماتریس نقاط مرجع استراتژیک، در فرآیند پدیدارشناسی با اتکاء به ارکان محورهای عمودی و افقی در شکل (۴)، به دنبال تعیین پسایندهای سازه‌های فرقه‌گرایی حاکمیتی در قالب مضامین و مقوله‌ها است تا بتواند نسبت به ایجاد یک پرسشنامه محقق ساخت برای تعیین تأثیر ابعاد این متغیر بر آنومی اجتماعی از طریق معادلات ساختاری اقدام نماید. لذا این مطالعه به لحاظ نوع داده، ترکیبی محسوب می‌شود، چراکه بر اساس توضیحات بالا، از طریق ماتریس نقاط مرجع استراتژیک در بخش کیفی پسایندهای سازه فرقه‌گرایی حاکمیتی برای ایجاد یک پرسشنامه محقق ساخت، تعیین می‌شوند و با ارزیابی روایی و پایایی ابعاد شناسایی شده از طریق نسبت «CVI» و دلفی، امکان بسط آن در قالب یک پرسشنامه با مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای جهت ترکیب با پرسشنامه استاندارد آنومی اجتماعی ممکن می‌شود. لذا در بخش کمی مطالعه حاضر با استفاده از ابزار پرسشنامه، جهت آزمون فرضیه پژوهش از فرآیند تحلیل حداقل مربعات جزئی (PLS) بهره برده می‌شود.

۳-۱- جامعه آماری

باتوجه به ترکیب شیوه‌های کیفی و کمی به لحاظ جمع‌آوری داده می‌بایست اشاره نمود، جهت انتخاب مشارکت‌کنندگان این مطالعه در بخش کیفی و مبتنی بر رویه‌های پدیدارشناسی، می‌بایست کنشگرانی مورد توجه قرار می‌گرفتند که به واسطه شناخت از سازه‌های فرقه‌گرایی حاکمیتی، با پیامدهای احتمالی که منجر به تضییع حقوق ذی‌نفعان می‌شوند به دلیل تجارب حرفه‌ای که در بستر شرکت‌ها داشتند، آشنا بودند. برای رسیدن به چنین مبنایی جهت اعتبار مشارکت‌کنندگان از نظر کفایت خبرگی، طی فرآیند انتخاب هدفمند مصاحبه‌شوندگان، دو معیار مدنظر قرار گرفت.

❖ اولاً اینکه کنشگران می‌بایست دارای سابقه حداقل ۸ سال تجربه به عضو هیئت‌مدیره شرکت‌های بازار سرمایه باشند.

❖ ثانیاً کنشگران می‌بایست ضمن داشتن تحصیلات عالی، حداقل ۳۰ ساعت کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی ویژه

اعضای هیئت‌مدیره جهت آشنایی با سیاستگذاری‌های مرتبط با رعایت حقوق ذی‌نفعان را گذرانده باشند.

نکته قابل ذکر این است به منظور جلوگیری از انحراف جریان مصاحبه، طبق پروتکلی، تلاش گردید تا قبل از انجام

^۱ Hasan

^۲ Maheshwari and Dhankar

^۳ Dash and Mahakud

^۴ January Effect

^۵ Value Line Enigm

^۶ Winner Curse

^۷ Predominance of Investment Fund Shares

مصاحبه به منظور افزایش سازگاری، توضیحاتی پیرامون موضوع مورد نظر به مصاحبه‌شوندگان ارائه شود. تفاوت فرآیند مصاحبه در پدیدارشناسی با سایر شیوه‌های کیفی همچون گزند تئوری، در نقطه اتمام مصاحبه‌ها به عنوان معرف تعداد مصاحبه‌شوندگان است. در واقع در این فرآیند، انتخاب تعداد مشارکت‌کنندگان، طبق پرتکل **اتکینسون (۲۰۰۷)** به بینش پژوهشگر مرتبط است و حد مطلوب برای انتخاب بین ۸ تا ۱۴ نفر مشارکت‌کننده تعیین شده است (**بک^۱، ۲۰۱۹**). لذا براساس ابعاد محورهای عمودی و افقی ماتریس نقاط مرجع استراتژیک ایجاد شده (شکل ۴)، سؤال‌ها در راستای هریک از معیارهای تقاطع ماتریس، به صورت مصاحبه نیمه‌ساختاری طراحی و تدوین گردید و با مشارکت ۱۳ مصاحبه‌شونده، انجام شد. در فاز دوم پژوهش، لازم بود تا افراد بیشتری برای مشارکت در فرآیند ماتریسی انتخاب شوند.

پس از پدیدارشدن ابعاد پدیده محوری این مطالعه به دلیل فقدان ابزار قابل سنجش، در بخش کمی و باهدف آزمون فرضیه پژوهش، از طریق نمونه‌گیری تصادفی ساده، کارشناسان سازمان بورس اوراق بهادار، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و کارگزارهای فعال در بورس اوراق بهادار به عنوان مشارکت‌کنندگان انتخاب شدند. باتوجه به اینکه آمار دقیقی از جامعه آماری وجود ندارد، لذا برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران با فرض جامعه آماری نامعلوم به صورت زیر استفاده می‌شود:

$$n = \frac{Z_{\alpha/2}^2 pq}{d^2}$$

در این فرمول؛ n = تعداد نمونه؛ $Z_{\alpha/2}$ = مقدار نرمال استاندارد یعنی عدد ۱/۹۶؛ pq = نسبت صفت متغیر یعنی عدد ۰/۵؛ d^2 = احتمال خطای اندازه‌گیری برابر است با ۰/۰۵. باتوجه به فرمول کوکران در جوامع نامحدود، تعداد تقریبی حجم نمونه ۳۸۴ نفر به دست آمد، اما برای افزایش روایی پژوهش، تعداد ۴۴۵ پرسشنامه به صورت تصادفی بین مشارکت‌کنندگان توزیع شد و در نهایت، از این تعداد ۴۱۷ پرسشنامه برگشت داده شد که از این میزان، تعداد ۴۰۳ مورد از آن قابل تجزیه و تحلیل بود.

۲-۳- متغیرهای پژوهش و ابزار اندازه‌گیری

باتوجه به نوع مطالعه حاضر بر مبنای ترکیب کیفی و کمی، می‌بایست روش‌های پیاده‌سازی تحلیلی را بر حسب ماهیت مطالعه به ترتیب زیر ارائه نمود.

۳-۲-۱- نحوه سنجش پساندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی (متغیر مستقل)

این روش پدیدارشناسی، آمیخته‌ای از تفاسیر نظری با شناخت تجربی خبرگان از جنبه‌های مختلف وقوق یک پدیده همچون پدیده فرقه‌گرایی است. در واقع این پارادایم، علاوه بر شناخت بهتر تفاوت‌ها از واقعیت‌های یک بستر مورد مطالعه، به توسعه شناخت از سیستم‌های اجتماعی مبنی بر ماهیت شکل‌گیری آن نیز کمک می‌کند. در اجرای این بخش از مطالعه، ضمن توصیف دقیق و عمیق پدیده مورد پژوهش با استفاده از ابزار نقاط مرجع استراتژیک، تلاش می‌شود تا با استفاده از ابزار مصاحبه، محورهای عمودی و افقی هدایت‌کننده تدوین سؤال‌های مصاحبه، از دیدگاه تجربه‌گرایان مورد واکاوی قرار گیرد. لذا در این مطالعه با هدف واکاوی تجربه‌های زیستی، باورها و دیدگاه‌های جامعه هدف، یک طرح پدیدارشناسانه براساس ماتریس نقاط مرجع استراتژیک ایجاد می‌شود تا با عجز نمودن ابعاد مرتبط با محورهای عمودی و افقی این ماتریس با تجربه‌های زیستی افراد، ابعاد پدیده مورد بررسی تعیین شود. لذا از طریق تکنیک مصاحبه پدیدارشناسی **سیدمن^۲ (۲۰۰۶)** تلاش گردید تا با بازسازی این مفهوم، طرحی از مجموعه سؤالات مصاحبه در قالب الگوی پدیدارشناسی

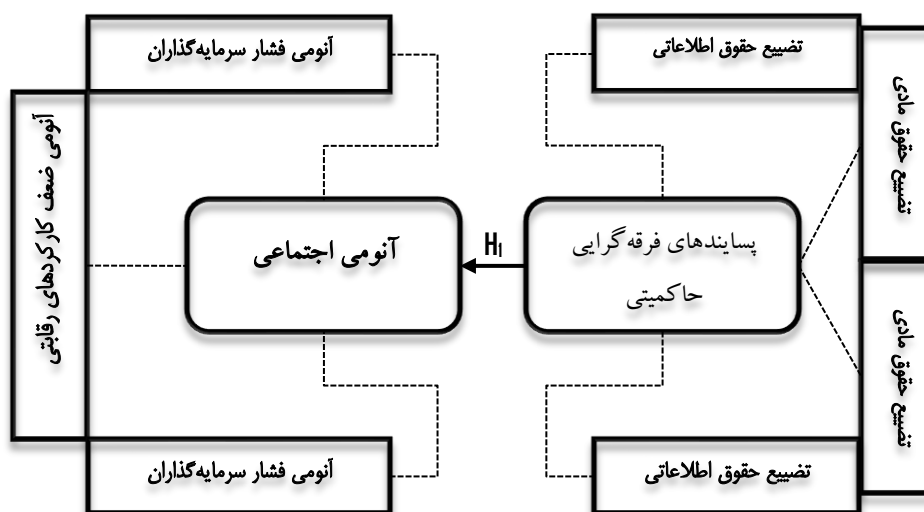
^۱ Beck

^۲ Seidman

ایجاد شود. در این فرآیند براساس پارادایم برآمده از مبانی نظری، با انجام مصاحبه‌ها و اکاوی عمیقی از پدیده مورد بررسی براساس متن هریک از مصاحبه‌های پیاده شده، انجام گیرد. برای این منظور لازم بود تا در طول مصاحبه با انجام یادداشت‌برداری، امکان تقویت شناسایی مضامین معنادار را ممکن نمود. سپس استنتاج گزاره‌های معنی‌دار^۱ از طریق معانی نهفته در رویه اصلی (یعنی آنچه مصاحبه‌شونده بیان نموده است) کشف می‌شود تا صورت‌بندی معانی^۲ برای گزاره‌های ایجاد شده، به ایجاد یک شناخت کافی از پدیده منتج شود. در واقع این مرحله به دنبال بیرون کشیدن معانی نهفته و ضمنی از مصاحبه صورت گرفته است. در ادامه معانی صورت‌بندی شده در قالب چند خوشه^۳ یا تم^۴ (مضمون) مرتب می‌شوند تا مرتب‌ترین مضامین از معنای ایجاد شده در گام سوم، شکل بگیرند. در نهایت با هدف، ادغام نتایج و ارائه توصیف جامعی از پدیده، ابعاد شناسایی شده، ارائه می‌شوند.

۳-۲-۳- شیوه جمع‌آوری داده‌های آنومی اجتماعی (متغیر وابسته)

در این مطالعه به دلیل وجود ابزار استاندارد (پرسشنامه) جهت سنجش آنومی اجتماعی نیازی به طی فرآیندهای تحلیلی در بخش کیفی نیست. لذا برای سنجش این متغیر با ارجاع به پژوهش **منسر^۵ (۱۹۸۸)** از پرسشنامه استاندارد مبتنی بر مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای بهره برده می‌شود. این پرسشنامه شامل ۹ سؤال و ۳ مولفه فرعی آنومی ناشی از فشار سرمایه‌گذاران، آنومی ناشی از ضعف کارکردهای رقابتی و آنومی ناشی از شرایط بازار است. نمره‌گذاری پرسشنامه مذکور بر اساس مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت (خیلی موافقم = ۵، موافقم = ۴، نظری ندارم = ۳، مخالفم = ۲ و خیلی مخالفم = ۱) انجام شده است. به طوریکه، نسبت جمع امتیاز متعلق به هر سؤال به کل امتیاز قابل اکتساب (۴۵)، به عنوان شاخص آنومی اجتماعی در نظر گرفته می‌شود. پایایی این پرسشنامه براساس آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۳ و پایایی ترکیبی (CR) برابر با ۰/۸۱ مورد تأیید قرار گرفت. روایی پرسشنامه مجدداً توسط اساتید مورد بررسی قرار گرفت و پس از اصلاح مورد تأیید قرار گرفت. براساس تعاریف عملیاتی متغیرهای پژوهش، جهت انجام آزمون فرضیه پژوهش از چارچوب نظری زیر استفاده می‌شود.

شکل ۵. چارچوب آزمون فرضیه پژوهش

¹ Meaningful Statements

² Formulating Meaning

³ Cluster

⁴ Theme

⁵ Messner

همانطور که مشاهده می‌شود، متغیرهای پژوهش براساس تأثیر متغیر مستقل بر وابسته در این مطالعه از طریق فرآیند تحلیل حداقل مربعات جزئی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۴- نتایج پژوهش

در این مطالعه براساس ماهیت تحلیل‌های مورد استفاده جهت جمع‌آوری داده‌ها، به تفکیک نسبت به ارائه یافته‌های پژوهش اقدام می‌شود. اما ابتدا لازم است تا اطلاعات جمعیت شناختی مطالعه ارائه شود. لذا باتوجه به تشریح فرآیند انتخاب نمونه، طبق جدول (۲) اطلاعات جمعیت شناختی به ترتیب زیر ارائه می‌شود.

جدول ۲. اطلاعات جمعیت شناختی پژوهش (منبع: یافته‌های پژوهش)

متغیر	بخش کیفی			بخش کمی		
	معیارها	تعداد	درصد	معیارها	تعداد	درصد
جنسیت	مرد	۱۳	۱۰۰٪	مرد	۳۷۵	۹۳/۰۵٪
	زن	۰	۰/۰۰	زن	۲۸	۶/۹۵٪
	جمع	۱۳	۱۰۰٪	جمع	۴۰۳	۱۰۰٪
سن	۴۰ تا ۴۴ سال	۵	۳۸/۴۶٪	کمتر از ۴۰ سال	۳۸	۹/۴۲٪
	بین ۴۵ تا ۴۹ سال	۶	۴۶/۱۵٪	بین ۴۰ تا ۵۰ سال	۲۸۰	۶۹/۴۷٪
	بیشتر از ۵۰ سال	۲	۷/۶۹٪	بیشتر از ۵۰ سال	۸۵	۳۹/۹۵٪
سابقه کاری	زیر ۱۵ سال	۷	۵۳/۸۴٪	کمتر از ۲۰ سال	۳۵۲	۸۷/۳۴٪
	بیشتر از ۱۵ سال	۶	۴۶/۱۶٪	بیشتر از ۲۰ سال	۵۱	۱۲/۶۶٪
	جمع	۱۳	۱۰۰٪	جمع	۴۰۳	۱۰۰٪

همانطور که مشاهده می‌شود براساس سه معیار جنسیت، سن و سابقه کاری اقدام به تفکیک مشارکت کنندگان بخش کیفی با بخش کمی گردید، چراکه فرآیند جمع‌آوری داده‌های مطالعه ترکیبی بود. در ادامه با ارائه این اطلاعات نسبت به تفکیک یافته‌های پژوهش اقدام می‌شود.

با تشریح فرآیندهای پیاده‌سازی تحلیلی در روش‌شناسی، می‌بایست در این بخش در فاز اول، ابتدا براساس سؤال‌های اول و دوم پژوهش، نسبت به تعیین مضامین و خوشه براساس اعتبار معنایی اقدام نمود تا امکان بسط آن به بستر مطالعه در فاز دوم پژوهش باشد.

در فاز اول از طریق ابزار مصاحبه و براساس دو محور ایجاد شده در ماتریس نقاط مرجع استراتژیک (شکل ۴) تلاش می‌شود تا باتوجه به سؤال اول پژوهش، ابتدا خوشه‌ها و مضامین مرتبط به آن تعیین شوند.

❖ سؤال اول پژوهش) صورت‌بندی معنایی پسایندهای ترویج فرقه گرایی حاکمیت شرکتی کدامند؟

با انجام ۱۳ مصاحبه که در بازه زمانی ۷۸۰ دقیقه به صورت مستقیم و غیرمستقیم با کنشگران انتخاب شده به عنوان صاحب‌نظران موضوع مورد بررسی، تعداد ۴ مضمون پایه (اصلی) و ۲۵ خوشه مرتبط به مضامین، شناسایی شدند که فرآیند تفکیک آن از نظر گزاره‌های مبتنی بر صورت‌بندی معنایی و توزیع فراوانی مرتبط به آن در جدول (۳) ارائه شده است. در واقع این مضامین و خوشه از فرآیند مصاحبه‌هایی ایجاد شدند که هدف آن بررسی مضامینی بود که به واسطه پدیدار شدن جوهره فرقه گرایی حاکمیتی به عنوان پسایندهای منفی، سبب تضییع حقوق سهامداران می‌شد و به همین دلیل مضامین

با شناسایی این معیارها صورت پذیرفت که براین اساس این مطالعه از مجموع ۲۹۵ مضمون باز ایجاد شده، در نهایت به ۲۵ خوشه دست یافت.

جدول ۳. تفکیک هریک از مضامین و خوشه‌های شناسایی شده

مضامین	خوشه‌ها	گزاره‌های مبتنی بر صورت‌بندی	توزیع فراوانی خوشه‌ها	توزیع فراوانی مجموع گزاره‌ها
تضییع حقوق معنوی	۶	۷۱	٪۲۴	٪۲۴/۰۶
تضییع حقوق اطلاعاتی	۷	۸۱	٪۲۸	٪۲۷/۴۵
تضییع حقوق مادی	۶	۶۹	٪۲۴	٪۲۳/۳۸
تضییع حقوق مدنی	۶	۶۸	٪۲۴	٪۲۵/۱۱
مجموع ستونی	۲۵	۲۹۵	٪۱۰۰	

همانطور که در جدول (۴) مشخص شده است، از مجموع ۲۹۵ صورت‌بندی معنایی ایجاد شده براساس ۱۳ مصاحبه، مجموعاً ۲۵ خوشه در قالب ۴ مضمون شناسایی شدند که توزیع فراوانی هریک به تفکیک مشخص شده است. در ادامه نیز طی گام سوم مراحل پیاده‌سازی روش‌شناسی و طبق جدول (۴) نتیجه کدهای استخراج شده مبنی بر شناخت بیشتر پساندهای ترویج فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی ارائه شده است که نشان دهنده سازماندهی معانی صورت‌بندی شده جهت ایجاد خوشه‌ها و مضامین است.

بر اساس گام چهارم، یافته‌های این مطالعه، توصیف جامع از تجربه‌های مؤثر در تبیین پدیده مورد بررسی در سطح شرکت‌های بازار سرمایه است که در جدول فوق مورد شناسایی قرار گرفته است. با شناخت رویه‌های معنایی استخراج گزاره‌ها در گام چهارم فرآیند پیاده‌سازی، مضامین پدیده آمده از مصاحبه‌های صورت گرفته، نسبت به صورت‌بندی توصیف جامع در قالب گزاره‌های ساختاری در گام پنجم اقدام می‌شود. لذا باتوجه به سؤال دوم پژوهش که عبارتست از

❖ سؤال دوم پژوهش) مضامین پدید آمده از صورت‌بندی معنای پساندهای ترویج فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی جهت

مشخص کردن مقوله‌های قابل سنجش کدامند؟

با ارائه تفسیری خوشه‌های ایجاد شده در مصاحبه براساس ماتریس نقاط مرجع استراتژیک بر روی دو محور قدرت‌گرایی ساختاری (محور عمودی) و تبعیض‌گرایی ساختاری (محور افقی) پساندهای منفی فرقه‌گرایی حاکمیت شرکتی مبنی بر تضییع حقوق سهامداران در بازار سرمایه، از طریق روایی نسبت محتوایی و پایایی دلفی اقدام می‌شود. جهت سنجش روایی نسبت محتوایی، از شاخص CVI و با مشارکت تجربه‌گران در فرآیند اقدام پژوهی استفاده شد (حبیب‌زاده و همکاران، ۱۴۰۱). لذا ابتدا به منظور سنجش روایی در بخش کمی از نسبت روایی سازه^۱ (CVI)، محورهای شناسایی شده از مصاحبه‌های بخش کیفی، مطابق جدول (۵) در اختیار کنشگران مجدداً قرار می‌گیرد و از آن‌ها خواسته می‌شود تا باتوجه به هدف پژوهش، براساس سه شاخص مرتبط بودن؛ واضح بودن و ساده بودن، نسبت به ارزیابی محورهای شناسایی شده اقدام نمایند.

روش ارزیابی هریک از ابعاد شناسایی شده در بخش کیفی، به این صورت سازمان‌دهی می‌شود که به صورت جداگانه درصدهای «کاملاً مرتبط، کاملاً واضح و کاملاً قابل فهم» محاسبه می‌شود. بر این اساس، چنانچه هر بُعد از معیارهای شناسایی شده، امتیاز بالای ۷۰ درصد را اخذ نماید، روایی سازه آن مورد تأیید قرار می‌گیرد. به این ترتیب که پس از شرح اهداف و

¹ Content Validity Index

تعاریف محورهای شناسایی شده از خبرگان خواسته می‌شود تا هریک از آن‌ها را بر مبنای طیف سه قسمتی «ضروری؛ مفید اما غیر ضروری و غیر ضروری» ارزیابی نمایند. همچنین شیوه محاسبه داده‌ها برای این روایی طبق رابطه (۱) ارائه شده است.

$$CVI = \frac{n_e - \frac{N}{2}}{\frac{N}{2}} \quad \text{رابطه (۱)}$$

در این رابطه n_e تعداد متخصصانی است که به گزینه «ضروری» پاسخ داده اند؛ N تعداد کل متخصصان مشارکت کننده در این روایی است. براساس رابطه (۱) چنانچه کمتر از ۵۰ درصد مشارکت کنندگان برای هر مضمون، گزینه ضروری را انتخاب کرده باشند، مقدار «CVI» منفی می‌شود و زمانی که ۵۰ درصد مشارکت کنندگان گزینه ضروری را انتخاب نموده باشند و ۵۰ درصد دیگر نیز سایر گزینه‌ها انتخاب کنند، مقدار «CVI» صفر می‌شود. به همین ترتیب در شرایطی که کلیه خبرگان گزینه ضروری را انتخاب کنند، مقدار «CVI» با یک برابر می‌شود. همچنین اگر تعداد خبرگانی که گزینه ضروری را انتخاب کنند بیشتر از ۵۰ درصد کل بوده باشد و همه خبرگان را شامل نشود، مقدار «CVI» بین صفر و یک تعیین می‌شوند. برای این اساس جدول (۶) نتیجه مرتبط با ارزیابی نسبت روایی سازه را ارائه داده است.

جدول ۴. تفکیک مضامین و خوشه‌های پدیده مورد بررسی

مضامین پدیدآمده	خوشه‌ها (ویژگی‌های تجربه)
تضییع حقوق معنوی	عدم رعایت حقوق کپی رایت
	عدم رعایت حقوق مربوط به ثبت اختراعات
	عدم رعایت حقوق مرتبط با رعایت علائم تجاری
	عدم رعایت حقوق مالکیت فکری
	عدم رعایت حقوق مؤلفان در فرآیند تحقیق و توسعه
تضییع حقوق اطلاعاتی	عدم رعایت حقوق انتقال تکنولوژی
	عدم افشاء فراگیر اطلاعات
	عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات
	عدم افشاء به موقع اطلاعات
	عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه اطلاعات
	عدم افشاء اختیاری اطلاعات
	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک
تضییع حقوق مادی	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با ارزش برند
	عدم پرداخت به موقع سود به سهامداران
	عدم حق تقدم برای سهامداران
	عدم پرداخت اندوخته قابل تقسیم به سهامداران
	عدم پرداخت مبلغ کاهش یافته هر سهم
تضییع حقوق مدنی	عدم پرداخت به موقع سود ویژه سالانه به سهامداران پس از تصویب مجمع عمومی
	عدم پرداخت به موقع عواید حاصل اضافه ارزش سهام به سهامداران
	عدم پایبندی به دعوت از سهامداران و حق رأی در مجامع عمومی
	عدم پایبندی به حق سهامداران مبنی بر مشارکت در تصمیمات مجمع عمومی
	عدم پایبندی به حق سهامداران نسبت به درخواست تشکیل مجمع عمومی از هیأت مدیره
	عدم پایبندی به حق درخواست سهامداران مبنی بر تعیین بازرسان
	عدم پایبندی به حق سهامداران مبنی بر مراجعه به اسناد و مدارک شرکت پس از ختم تصفیه
	عدم پایبندی به حق سهامداران مبنی بر نظارت بر فرآیند انتخاب مدیرعامل

جدول ۵. تعیین روایی سازه

محورهای شناسایی شده	مرتبط بودن محور				واضح بودن محور				ساده بودن محور			
	تاریخچه بودن	تاریخچه زیاد	تاریخچه کم	کاملاً مرتبط	تاریخچه زیاد	تاریخچه کم	کاملاً واضح	تاریخچه زیاد	تاریخچه کم	تاریخچه زیاد	تاریخچه کم	کاملاً قابل فهم

جدول ۶. نسبت روایی سازه

ردیف	محور شناسایی شده	«CVI»
براساس خوشه‌های		
۱	عدم رعایت حقوق منابع انسانی در شرکت	عدم رعایت حقوق مربوط به ثبت اختراعات
	عدم رعایت حقوق مرتبط با رعایت علائم تجاری	عدم رعایت حقوق مالکیت فکری
	عدم رعایت حقوق مؤلفان در فرآیند تحقیق و توسعه	عدم رعایت حقوق انتقال تکنولوژی
	مضمون تضییع حقوق معنوی از روایی سازه برخوردار است؟	
براساس خوشه‌های		
۲	عدم افشاء فراگیر اطلاعات	عدم افشاء اختیاری اطلاعات
	عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک
	عدم افشاء به موقع اطلاعات	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با ارزش برند
	عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه اطلاعات	
مضمون تضییع حقوق اطلاعاتی از روایی سازه برخوردار است؟		
براساس خوشه‌های		
۳	عدم پرداخت به موقع سود به سهامداران	عدم پرداخت مبلغ کاهش یافته هر سهم
	عدم حق تقدم برای سهامداران	عدم پرداخت به موقع سود ویژه سالانه به سهامداران
	عدم پرداخت اندوخته قابل تقسیم به سهامداران	عدم پرداخت به موقع عواید حاصل اضافه ارزش سهام به سهامداران
	مضمون تضییع حقوق مادی از روایی سازه برخوردار است؟	
براساس خوشه‌های		
۴	عدم پابندی به دعوت از سهامداران و حق رأی در مجامع عمومی	عدم پابندی به حق درخواست سهامداران مبنی بر تعیین بازرسان
	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مشارکت در تصمیمات	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مراجعه به اسناد و مدارک شرکت
	عدم پابندی به حق سهامداران نسبت به درخواست تشکیل مجمع	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر نظارت بر فرآیند انتخاب مدیرعامل
	مضمون تضییع حقوق مدنی از روایی سازه برخوردار است؟	

در ادامه باهدف سنجش پایایی از طریق فرآیند دلفی، نسبت به تعیین اجماع نظری اقدام می‌شود. به منظور تأیید/حذف هریک از خوشه‌ها در تحلیل دلفی، براساس همبستگی کاپا می‌بایست ضریب توافق ۰/۵ و بالاتر از آن باشد و معیار میانگین باتوجه به هفت گزینه‌ای مقیاس لیکرت در این تحلیل نیز می‌بایست ۵ و بالاتر از ۵ باشد. لذا برای انجام این بخش باتوجه به مقیاس ۷ گزینه‌ای ارزیابی، اقدام به انجام تحلیل دلفی می‌شود.

طی دو دور تحلیل دلفی مشخص گردید از مجموع ۲۵ خوشه شناسایی شده مربوط به هریک از مضامین، نه مضمون که ضریب توافقی کمتر از ۰/۵ و میانگینی کمتر از ۵ را کسب نمودند، حذف شدند. براین اساس ۱۶ خوشه براساس ۴ مضمون اصلی، طبق شکل (۶) در ماتریس نقاط مرجع نهایی جایگذاری می‌شوند تا مبنایی برای ابزار قابل سنجش این متغیر تلقی شود.

جدول ۷. فرآیند تحلیل دلفی برای تعیین اجماع نظر خبرگان

تکرار فرآیند دلفی					خوشه‌های پدیده آمده از صورت‌بندی معنایی
نتیجه	دور دوم دلفی		دور اول دلفی		
	میانگین	ضریب توافق	میانگین	ضریب توافق	
تأیید	۶/۱۰	۰/۸۲	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم رعایت حقوق منابع انسانی در شرکت
حذف			۲/۰۰	۰/۲۰	عدم رعایت حقوق مربوط به ثبت اختراعات
حذف			۳/۲۰	۰/۳۵	عدم رعایت حقوق مرتبط با رعایت علائم تجاری
تأیید	۵/۱۰	۰/۵۵	۵	۰/۵۰	عدم رعایت حقوق مالکیت فکری
حذف			۵/۲۰	۰/۶۰	عدم رعایت حقوق مؤلفان در فرآیند تحقیق و توسعه
تأیید	۶/۲۰	۰/۸۵	۶	۰/۸۰	عدم رعایت حقوق انتقال تکنولوژی
حذف			۴/۰۰	۰/۴۰	عدم افشاء فراگیر اطلاعات
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم افشاء قابل اتکاء اطلاعات
تأیید	۶/۲۰	۰/۸۵	۶	۰/۸۰	عدم افشاء به موقع اطلاعات
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم افشاء مبتنی بر بیان صادقانه اطلاعات
تأیید	۵/۳۰	۰/۶۵	۵/۲۰	۰/۶۰	عدم افشاء اختیاری اطلاعات
تأیید	۶/۳۰	۰/۸۸	۶/۱۰	۰/۸۲	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با جزئیات ریسک
حذف			۲/۵۰	۰/۲۵	عدم افشاء اطلاعات مرتبط با ارزش برند
تأیید	۵/۴۵	۰/۷۰	۵/۳۰	۰/۶۵	عدم پرداخت به موقع سود به سهامداران
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم حق تقدم برای سهامداران
حذف			۵/۵۰	۰/۷۵	عدم پرداخت اندوخته قابل تقسیم به سهامداران
تأیید	۶/۱۰	۰/۸۲	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم پرداخت مبلغ کاهش یافته هر سهم
حذف			۵/۲۰	۰/۶۰	عدم پرداخت به موقع سود ویژه سالانه به سهامداران پس از تصویب مجمع عمومی
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم پرداخت به موقع عواید حاصل اضافه ارزش سهام به سهامداران
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۴۰	۰/۷۰	عدم پابندی به دعوت از سهامداران و حق رأی در مجامع عمومی
حذف			۵/۳۰	۰/۶۵	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مشارکت در تصمیمات مجمع عمومی
تأیید	۶	۰/۸۰	۵/۵۰	۰/۷۵	عدم پابندی به حق سهامداران نسبت به درخواست تشکیل مجمع عمومی از هیأت مدیره
تأیید	۶/۲۰	۰/۸۵	۶	۰/۸۰	عدم پابندی به حق درخواست سهامداران مبنی بر تعیین بازرسان
حذف			۴/۵۰	۰/۴۵	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر مراجعه به اسناد و مدارک شرکت پس از ختم تصفیه
تأیید	۵/۱۰	۰/۵۵	۵	۰/۵۰	عدم پابندی به حق سهامداران مبنی بر نظارت بر فرآیند انتخاب مدیرعامل

شکل ۶. ماتریس نهایی نقاط مرجع استراتژیک از نظر پس‌اند‌های فرقه گرای حاکمیتی در تفصیح حقوق سهامداران

همانطور که مشاهده می‌شود، ۴ ربع این ماتریس براساس فرآیند پدیدار شناسی تکمیل شدند که می‌بایست مبنای تدوین پرسشنامه محقق ساخت قرار گیرند. لذا ۱۲ سؤال براساس ۴ مقوله برآمده از پساایندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی در تضييع حقوق ذی‌نفعان ساخته شد تا مبنای آزمون فرضیه پژوهش قرار گیرد. لذا در فاز دوم مطالعه، براساس فرآیند حداقل مربعات جزئی (PLS) می‌شود تا آزمون فرضیه پژوهش انجام شود. این روش، برای ارزیابی مدل در هر دو بخش مدل‌های اندازه‌گیری و مدل‌های ساختاری کاربرد دارد. مدل ساختاری به بررسی روابط درونی میان متغیرها می‌پردازد، در حالی که مدل اندازه‌گیری، رابطه میان ابعاد و گویه‌ها را بررسی می‌کند. در برازش مدل‌های اندازه‌گیری از سه معیار پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده شد. به منظور بررسی پایایی مدل اندازه‌گیری پژوهش، از ضرایب بارهای عاملی، ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده می‌شود.

جدول ۸. ضرایب بارهای عاملی

عامل	اختصار	سؤالات	بارعاملی	عامل	اختصار	سؤالات	بارعاملی
پساایندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی	CSC	V – MR	۰/۶۶۵	تضييع حقوق مدنی	V – CR	V – CR10	۰/۶۷۵
		V – IR	۰/۸۲۵			V – CR11	۰/۸۸۲
		V – CR	۰/۴۹۴			V – CR12	۰/۹۰۶
		V – NR	۰/۵۳۳			V – CR13	۰/۹۲۷
تضييع حقوق مادی	V – MR	V – MR1	۰/۷۴۹	آنومی اجتماعی	SA	IPA	۰/۷۹۲
		V – MR2	۰/۷۴۱			CWA	۰/۵۴۸
		V – MR3	۰/۷۰۵			MTA	۰/۷۱۲
		V – MR4	۰/۷۷۱			IPA1	۰/۹۳۶
تضييع حقوق اطلاعاتی	V – IR	V – IR5	۰/۷۸۶	آنومی فشار سرمایه‌گذاران	IPA	IPA2	۰/۸۶۱
		V – IR6	۰/۸۹۱			IPA2	۰/۸۹۹
		V – IR7	۰/۸۵۵			CWA3	۰/۹۰۰
		V – IR8	۰/۷۴۷			CWA4	۰/۸۹۵
تضييع حقوق مادی	V – NR	V – IR9	۰/۷۶۶	آنومی ضعف کارکرد رقابتی	CWA	CWA5	۰/۶۴۲
		V – NR14	۰/۷۰۹			MTA6	۰/۸۸۶
		V – NR15	۰/۸۵۸			MTA7	۰/۹۱۷
		V – NR16	۰/۶۸۴			MTA8	۰/۷۵۷

مقدار ملاک برای مناسب بودن ضرایب بارهای عاملی، ۰/۴ است. مطابق با جدول (۹)، تمامی اعداد ضرایب بارهای عاملی سؤالات از ۰/۴ بیشتر است که نشان از مناسب بودن این معیار دارد. مطابق با الگوریتم تحلیل داده‌ها در PLS، بعد از سنجش بارهای عاملی سؤالات، نوبت به محاسبه و گزارش ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی می‌رسد، که نتایج آن در جدول (۹)، آمده است.

باتوجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی ۰/۷ است و مطابق با یافته‌های جدول فوق این معیارها در مورد متغیرهای مکنون مقدار مناسبی را اتخاذ نموده‌اند، لذا می‌توان مناسب بودن پایایی مدل‌های اندازه‌گیری پژوهش را تأیید نمود. معیار دوم از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، روایی همگرا است که به بررسی میزان همبستگی هر سازه با سؤالات (شاخص‌ها) خود می‌پردازد.

جدول ۹. نتایج معیار آلفای کروناخ و پایایی ترکیبی متغیرهای پنهان پژوهش

متغیرهای مکنون	اختصار	ضریب آلفای کروناخ ($\alpha > 0.7$)	ضریب پایایی ترکیبی ($CR > 0.7$)
پسایندهای فرقه گرایی حاکمیتی	CSC	۰/۷۹۳	۰/۷۸۱
تضییع حقوق مادی	V – MR	۰/۷۳۰	۰/۸۳۰
تضییع حقوق اطلاعاتی	V – IR	۰/۸۶۸	۰/۹۰۵
تضییع حقوق مادی	V – NR	۰/۷۱۸	۰/۷۹۷
تضییع حقوق مدنی	V – CR	۰/۸۷۹	۰/۹۱۴
آنومی اجتماعی	SA	۰/۷۴۳	۰/۷۲۹
آنومی فشار سرمایه گذاران	IPA	۰/۸۸۱	۰/۹۲۷
آنومی ضعف کارکرد رقابتی	CWA	۰/۷۵۵	۰/۸۵۹
آنومی آشفته گی بازار	MTA	۰/۸۱۶	۰/۸۹۱

جدول ۱۰. نتایج روایی همگرایی متغیرهای پنهان پژوهش

متغیرهای مکنون	اختصار	میانگین واریانس استخراجی ($AVE > 0.5$)
پسایندهای فرقه گرایی حاکمیتی	CSC	۰/۷۷۳
تضییع حقوق مادی	V – MR	۰/۵۵۰
تضییع حقوق اطلاعاتی	V – IR	۰/۶۵۸
تضییع حقوق مادی	V – NR	۰/۵۶۹
تضییع حقوق مدنی	V – CR	۰/۷۲۸
آنومی اجتماعی	SA	۰/۷۷۸
آنومی فشار سرمایه گذاران	IPA	۰/۸۰۹
آنومی ضعف کارکرد رقابتی	CWA	۰/۶۷۵
آنومی آشفته گی بازار	MTA	۰/۷۳۲

باتوجه به مقدار مناسب برای AVE، که برابر با ۰/۵ است و مطابق با یافته های جدول (۱۰) این معیار در مورد متغیرهای مکنون مقدار مناسبی را اتخاذ نموده، در نتیجه مناسب بودن روایی همگرایی پژوهش تأیید می شود. روایی واگرا معیار سوم بررسی برآزش مدل های اندازه گیری است. روایی واگرایی قابل قبول یک مدل بیانگر آن است که یک سازه در مدل، نسبت به سازه های دیگر تعامل بیشتری با شاخص هایش دارد. باتوجه به جدول (۱۱)، مقدار جذر میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان در پژوهش حاضر که در خانه های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته اند، از مقدار همبستگی میان آن ها که در خانه های زیرین و راست قطر اصلی قرار دارند، بیشتر است.

جدول ۱۱. ماتریس فورنل و لارکر جهت بررسی روایی واگرا

متغیرهای مکنون	اختصار	CSC	V – MR	V – IR	V – NR	V – CR	SA	IPA	CWA	MTA
پسایندهای فرقه گرایی حاکمیتی	CSC	۰/۸۱۱								
تضییع حقوق مادی	V – MR	۰/۶۸۷	۰/۷۴۲							
تضییع حقوق اطلاعاتی	V – IR	۰/۶۲۹	۰/۴۶۶	۰/۸۱۱						
تضییع حقوق مادی	V – NR	۰/۵۵۲	۰/۰۶۳	۰/۲۴۸	۰/۷۵۵					
تضییع حقوق مدنی	V – CR	۰/۳۴۸	۰/۰۱۳	۰/۱۱۴	۰/۲۰۵	۰/۸۵۳				
آنومی اجتماعی	SA	۰/۳۴۸	۰/۱۶۳	۰/۱۸۷	۰/۲۰۵	۰/۴۴۵	۰/۶۹۲			
آنومی فشار سرمایه گذاران	IPA	۰/۲۰۷	–۰/۰۱۵	۰/۱۵۶	۰/۰۰۹	۰/۵۳۸	۰/۷۹۶	۰/۸۹۹		
آنومی ضعف کارکرد رقابتی	CWA	۰/۲۲۶	۰/۰۵۹	۰/۰۵۸	۰/۲۸۳	۰/۲۶۷	۰/۵۵۴	۰/۲۳۴	۰/۸۲۱	
آنومی آشفته گی بازار	MTA	۰/۲۸۰	۰/۲۸۳	۰/۱۵۲	۰/۱۵۹	۰/۰۹۵	۰/۷۱۸	۰/۳۳۶	۰/۰۹۶	۰/۸۵۶

باتوجه به نتایج پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا مشاهده می‌شود که مدل‌های اندازه‌گیری مدل معادلات ساختاری پژوهش به نحوی مطلوب، توانایی اندازه‌گیری متغیرهای پنهان پژوهش را دارند. لذا، در ادامه برازش مدل ساختاری پژوهش بررسی می‌شود. پس از سنجش روایی و پایایی مدل اندازه‌گیری، مدل ساختاری از طریق روابط بین متغیرهای مکنون ارزیابی شد. در پژوهش حاضر از دو معیار ضریب تعیین (R^2) و ضریب قدرت پیش‌بینی (Q^2)، استفاده شده است. R^2 معیاری است که نشان از تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا دارد. مطابق با شکل (۷)، مقدار R^2 برای سازه‌های درون‌زای پژوهش محاسبه شده است که می‌توان مناسب بودن برازش مدل ساختاری را تأیید نمود. درضمن، به منظور بررسی قدرت پیش‌بینی الگو از معیاری با عنوان Q^2 استفاده شد. باتوجه به نتایج این معیار در جدول (۱۲) می‌توان نتیجه گرفت که مدل، قدرت پیش‌بینی «قوی» دارد.

جدول ۱۲. مقادیر ضریب تعیین (R^2) و ضریب قدرت پیش‌بینی (Q^2)

متغیرهای پژوهش	اختصار	Q^2	R^2
تضییع حقوق مادی	V – MR	۰/۲۳۹	۰/۴۷۲
تضییع حقوق اطلاعاتی	V – IR	۰/۴۳۹	۰/۶۸۶
تضییع حقوق مادی	V – NR	۰/۱۵۶	۰/۳۰۵
تضییع حقوق مدنی	V – CR	۰/۰۷۵	۰/۲۲۱
آنومی اجتماعی	SA	۰/۰۵۶	۰/۲۲۱
آنومی فشار سرمایه‌گذاران	IPA	۰/۴۹۹	۰/۶۳۴
آنومی ضعف کارکرد رقابتی	CWA	۰/۱۹۲	۰/۳۰۷
آنومی آشفته‌گی بازار	MTA	۰/۳۶۲	۰/۵۱۵

پس از برازش بخش اندازه‌گیری و ساختاری مدل پژوهش حاضر، به منظور کنترل برازش کلی مدل از معیاری با عنوان GOF استفاده شد. که سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای آن معرفی شده است. این معیار از طریق رابطه (۲) محاسبه می‌شود:

$$GOF = \sqrt{\text{Communalities} \times R^2} \quad \text{رابطه (۲)}$$

Communalities از میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای مکنون پژوهش و R^2 میانگین مقادیر ضریب تعیین متغیرهای درون‌زای مدل است.

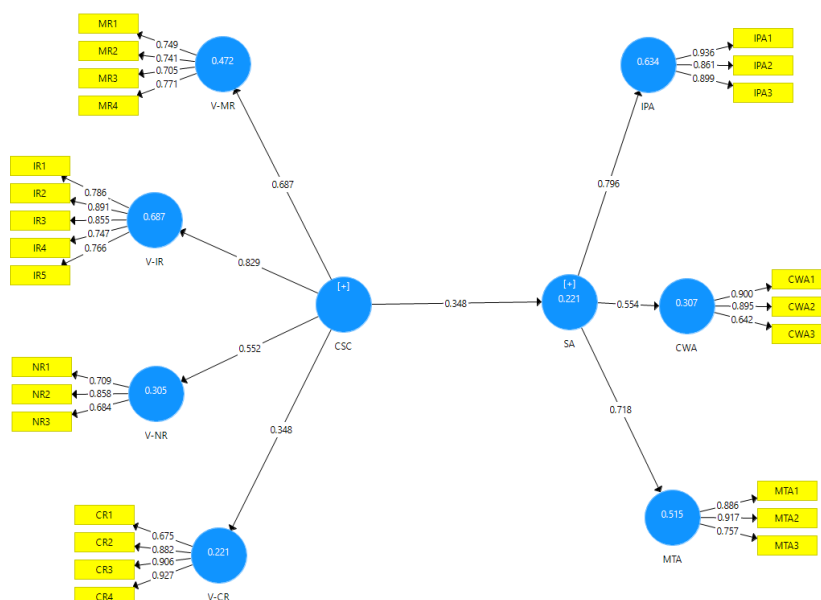
جدول ۱۳. میزان Communalities و R^2

متغیرهای مکنون	اختصار	Communality	R^2
پساایندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی	CSC	۰/۰۲۲	—
تضییع حقوق مادی	V – MR	۰/۲۵۳	۰/۴۷۲
تضییع حقوق اطلاعاتی	V – IR	۰/۴۸۴	۰/۶۸۷
تضییع حقوق مادی	V – NR	۰/۱۶۶	۰/۳۰۵
تضییع حقوق مدنی	V – CR	۰/۵۶۰	۰/۲۲۱
آنومی اجتماعی	SA	۰/۰۱۶	۰/۲۲۱
آنومی فشار سرمایه‌گذاران	IPA	۰/۵۸۴	۰/۶۳۴
آنومی ضعف کارکرد رقابتی	CWA	۰/۳۸۰	۰/۳۰۷
آنومی آشفته‌گی بازار	MTA	۰/۴۶۱	۰/۵۱۵

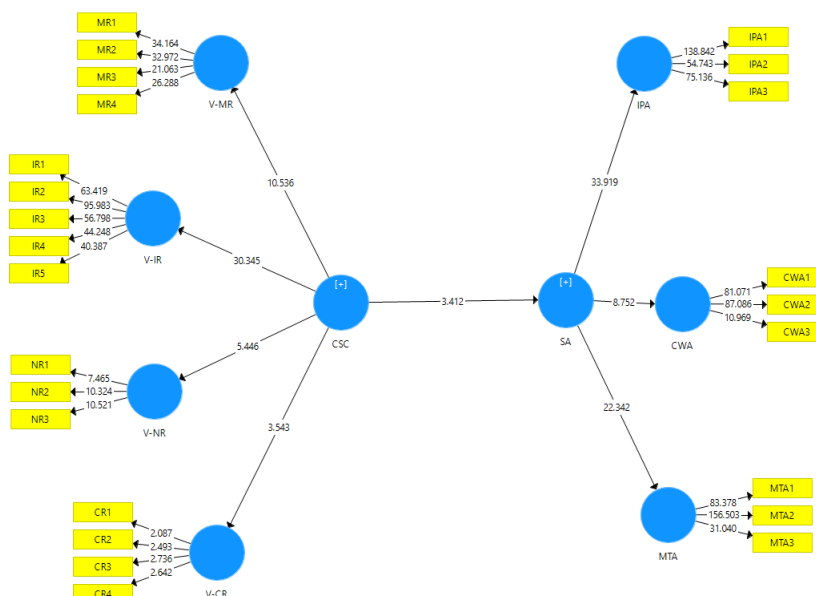
جدول ۱۴. نتایج برازش مدل کلی

GOF	R ²	Communality
۰/۳۶	۰/۴۲	۰/۳۲

باتوجه به مقدار به دست آمده برای GOF به میزان ۰/۳۶، برازش بسیار مناسب مدل کلی تأیید می شود. پس از بررسی برازش مدل های اندازه گیری و مدل ساختاری و داشتن برازش مناسب مدل کلی و باتوجه به شکل های (۷) و (۸)، به بررسی نتایج آزمون فرضیه های پژوهش پرداخته می شود که نتایج آن در جدول (۱۴)، ارائه شده است.

شکل ۷. مدل ساختاری فرضیه پژوهش همراه با ضرایب بارهای عاملی

شکل ۸. مدل ساختاری فرضیه پژوهش همراه با ضرایب معناداری

باتوجه به مدل ساختاری و ضرایب بار عاملی، در قالب جدول (۱۵) می توان نتیجه آزمون فرضیه پژوهش را مشاهده

نمود.

جدول ۱۵. نتایج مربوط به آزمون فرضیه پژوهش

فرضیه پژوهش	شرح	ضریب مسیر (β)	معناداری (T-Value)	نتیجه آزمون
فرضیه پژوهش	پسایندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی بر تشدید آنومی اجتماعی تأثیر معناداری دارد.	۰/۳۴	۳/۴۱	تأیید فرضیه

باتوجه به شکل (۳) و (۴)، ضریب استاندارد شده (ضریب مسیر)، ابعاد برآمده از پسایندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی بر تشدید آنومی اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری دارد، چراکه ضریب مسیر مثبت و برابر با ۰/۳۴ است و آماره t نیز برابر با ۳/۴۱ است، که باتوجه به اینکه بزرگتر از ۱/۹۶ است، درنتیجه فرضیه پژوهش تأیید می‌شود.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

هدف این مطالعه ارائه الگوی ماتریس نقاط مرجع استراتژیک پسایندهای فرقه‌گرایی حاکمیتی و تأثیر ابعاد آن بر تشدید آنومی اجتماعی است. در تحلیل نتیجه کسب شده بایستی بیان شود، شکل‌گیری تدریجی سازه‌های فرقه‌گرایی حاکمیتی در شرکت‌های بازار سرمایه، سبب تضییع حقوق سهامداران به شکل‌های مادی، معنوی، اطلاعاتی و مدنی می‌شود و این مسئله به دلیل ناهنجارهای احتمالی که به انحاء مختلف در بازار سرمایه و در ارتباط بین شرکت‌ها با سهامداران به وجود می‌آورد سبب رخداد آنومی می‌شود. با وقوع این رخداد، توازن بازار به لحاظ اطلاعاتی و بازده‌های مورد انتظار با بازده‌های واقعی بر هم می‌خورد و تنش ناشی از فشار سهامداران پیش فرض‌های بروز رفتارهای عقلایی را در تصمیم‌گیری‌های مالی در بازار تغییر می‌دهد و غالباً تصمیم‌ها به شکل احساسی و توده‌وار اتخاذ می‌شود. به علاوه پسایندهای ناشی از فرقه‌گرایی را که به دلیل تعصب در انتصاب اعضای هیئت‌مدیره مبنی بر پیشبرد اهداف خاص و توسعه نوعی نگرش انحصارطلبانه توسط متولیان امور شرکت‌ها، سبب می‌شود تا تضییع حقوق ذی‌نفعان به شکل‌های نهان در عرصه بازارهای مالی توسط ارکان قدرت به وجود بیاید، چراکه این پدیده منفی نوعی تبعیض‌گرایی ناشی از حکمرانی بد توسط صاحبان شرکت‌ها است که به دلیل زد و بندهای سیاسی یا حزبی صورت گرفته در سایه، به تدریج ارزش‌های شناختی ذی‌نفعان خارج از دایره قدرت را تحت تأثیر قرار می‌دهد و احتمال بروز آنومی در چنین فضایی، می‌تواند ناهنجاری‌های گسترده‌ای را به بازارها تحمیل کند. لذا در تفسیر نتیجه کسب شده حائز اهمیت است که بیان شود، در سایه وقوع چنین پدیده‌ای، غالباً بروز یک رخداد احتمالی ناشی از پنهان‌سازی اخبار منفی، همواره محتمل‌ترین نوع عملکردهای راهبری در سازه‌هایی با این ساختار تلقی می‌شود که بازار را در شرایط آنومی قرار می‌دهد. این شرایط با تشدید تنش‌های مالی و سرمایه‌گذاری ضمن ریزش سریع قیمت سهام می‌تواند با تبعات منفی تراز نظر اعتمادزائی در بازار سرمایه همراه باشد. چالش‌های این عرصه در واقع همان ناهنجارهای ایجاد شده آنومی اجتماعی است که غالباً به دلیل ناکارآمدی بازار، فرصت‌طلبی‌هایی را از جنس شکل‌گیری سازه‌های فرقه‌گرایی حاکمیتی را به وجود می‌آورد تا به واسطه تبعیض‌های ایجاد شده در بازار، سرمایه‌گذاران شروع به اقدام‌هایی نمایند که تبعات منفی را برای بازارها به همراه خواهد داشت. اگرچه مطالعه‌های مشابهی با موضوع این پژوهش صورت نگرفته است، اما نتایج کسب شده را می‌توان با پژوهش‌هایی همچون حسن و همکاران (۲۰۲۲)؛ ماهشوری و دانکار (۲۰۱۷) و دش و مهاکود (۲۰۱۵؛ ۲۰۱۳) مورد تطبیق قرار داد. چراکه همانطور که این مطالعه‌ها با اشاره به ضعف‌های حاکمیتی در توسعه شفافیت‌های مالی، مهم‌ترین ناهنجارهای بوجود آمده در بازار مثل اثر ژانویه را نوعی آنومی اجتماعی تلقی می‌نمایند. به عبارت دیگر، نتایج مطالعه‌های پیشنهادی به نوعی همسو با نتیجه این مطالعه، تأثیر ماهیت حاکمیت شرکتی را بر به وجود آمدن آنومی اجتماعی را تأیید می‌نمایند که در این مطالعه ضعف‌های کارکردی حاکمیتی می‌تواند به دلیل فرقه‌گرایی باشد، در حالیکه

پژوهش‌های دیگر معیارهایی از جمله عدم تنوع نظام راهبری، ترکیب نامتجانس هیئت‌مدیره و انتصاب‌های جناحی هیئت‌مدیره را به عنوان عاملی برای تشدید آنومی اجتماعی ذینفعان معرفی می‌کنند.

همراستا با نتایج این مطالعه و اهمیت توجه به فرقه‌گرایی به عنوان یک رویکرد دارای پسایندهای منفی بر حاکمیت شرکتی، اولاً به سیاستگذاران بازار سرمایه توصیه می‌شود تا با تعیین معیارهای حفاظت از حقوق سهامداران و تدوین دستورالعمل‌هایی الزام‌آور، هیئت‌مدیره شرکت‌ها، گزارش‌های ویژه‌ای را در خصوص عملکردهای خود در برابر رعایت منافع سهامداران خرد ارائه نمایند. در واقع یکی از چالش‌های امروز بازار سرمایه، فراگیری بی‌اعتمادی سهامداران مبنی بر رعایت حقوق آن‌ها در حفاظت از سرمایه گذاری‌های انجام شده در شرکت‌های سهامی به دلیل وقوع آنومی اجتماعی است. ثانیاً تمرکز بر ارزیابی عملکردهای هیئت‌مدیره فراتر از سیاستگذاری می‌بایست از نظر حقوقی و قضایی مورد نظارت قرار گیرد. چراکه همانطور که در نص صریح قانون تجارت مطرح شده است، هدف اصلی قانون حاکمیت شرکتی، شفاف‌سازی و پاسخگویی در بازار سرمایه است و در صورت تخلف‌های صورت گرفته، می‌بایست برخورد با خاطیان به صورت جدی در دستور کار قرار گیرد تا مانع از بروز ناهنجاری‌های گسترده در بازار سرمایه شود. هرچند گستره فعالیت صنایع و نقوذ سیاسی اعضای هیئت‌مدیره شرکت‌ها در دولت، یکی از چالش‌هایی است که معمولاً نظارت بر حفاظت از حقوق سهامداران را با چالش مواجه می‌نماید، اما ضرورت برخورد قانونی و قضایی می‌تواند تا حد زیادی بیش از وقوع یک بحران فراگیر ناشی از عدم اطمینان به فعالیت‌های بازار مالی، انگیزه‌های حفظ فعلی سهام توسط سهامداران تاحدی برانگیخته شود تا مانع از برهم خوردن توازن نظام اقتصادی به دلیل هجوم سرمایه‌گذاران به بازارهای پولی شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

جمع‌آوری داده‌ها: جناب آقای سید ابوالفضل اسلامی مهر؛ تهیه گزارش پژوهش: جناب آقای سید ابوالفضل اسلامی مهر؛ سرکار خانم دکتر مژگان صفا و جناب آقای دکتر سید عباس برهانی و جناب آقای رضا غلامی جمکرانی؛ **تحلیل داده‌ها:** جناب آقای سید ابوالفضل اسلامی مهر؛ سرکار خانم دکتر مژگان صفا؛ جناب آقای دکتر سید عباس برهانی و جناب آقای رضا غلامی جمکرانی.

این مقاله برگرفته از رساله جناب آقای سید ابوالفضل اسلامی مهر در رشته حسابداری به راهنمایی سرکار خانم دکتر مژگان صفا در دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم است.

نویسنده اول: تهیه و آماده‌سازی نمونه‌ها، انجام آزمایش و گردآوری داده‌ها، انجام محاسبات، تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها، تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیشنویس مقاله.

نویسنده دوم: استاد راهنمای رساله، طراحی پژوهش، نظارت بر مراحل انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، اصلاح، بازبینی و نهایی‌سازی مقاله.

نویسنده سوم: استاد مشاور رساله، مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، مطالعه و بازبینی مقاله.

نویسنده چهارم: استاد مشاور رساله، مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، مطالعه و بازبینی مقاله.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

نویسندگان هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم به خاطر حمایت معنوی در اجرای پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود. همچنین از کلیه افرادی که جهت همکاری در این تحقیق مشارکت نمودند، تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- بخردی‌نسب، وحید؛ ژولانژاد، فاطمه و رحمانی، حسام (۱۳۹۹). واکنش سرمایه‌گذاران به حمایت در برابر تضاد منافع طی دوره رکود اقتصادی. *مجله توسعه و سرمایه*، ۵(۲)، ۲۱۱-۲۳۰. https://jdc.uk.ac.ir/article_2689.html
- جلیلی، صابر و معصوم‌پور، یلدا (۱۳۹۷). اثر حقوق سهامداران و مالکیت درونی بر مدیریت سود. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۱۰(۳۷)، ۱۶۳-۱۸۰. https://www.iaaaaar.com/article_98800.html
- حبیب‌زاده، اصحاب؛ عبدالرحمانی، رضا و عینی‌پور، جواد (۱۴۰۱). ساخت و اعتباریابی ابزار سنجش مهارت‌های ارتباط اجتماعی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی امین. *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۱۳(۵۲)، ۲۳۷-۲۰۱. https://qjds.atu.ac.ir/article_13764.html
- حسین‌پور، حمزه؛ جوانمرد، حدیث و مرادی، ظهیر (۱۴۰۳). رویکردی مقایسه‌ای از اثر قدرت مدیرعامل بر تغییرات قیمت سهام در صنایع استراتژیک و غیراستراتژیک بورس اوراق بهادار تهران. *مجله توسعه و سرمایه*، ۹(۱)، ۲۴۹-۲۶۵. https://jdc.uk.ac.ir/article_4395.html
- حیدری کاهکش، پژمان؛ کعب‌عمیر، احمد؛ محمودی، علی و جرج‌زاده، علیرضا (۱۴۰۲). توسعه محرک‌های تقویت حسابداری شنیداری واکنشی در مقابل محورهای اختلال هیستریک مدیرعامل. *مجله دانش حسابداری*، ۱۴(۴)، ۱۳۳-۱۵۸. https://jak.uk.ac.ir/article_3633.html
- حقیقی، محمد و جلالی، سیدحسین (۱۳۹۶). شکل‌گیری شراکت‌های راهبردی از دیدگاه تئوری نهادی. *مدیریت بازرگانی*، ۹(۴)، ۷۱۷-۷۳۸. https://jibm.ut.ac.ir/article_64860.html
- خاکی، محمودرضا؛ حمیدیان، محسن؛ خسروی‌پور، نگار و صراف، مریم (۱۴۰۰). آنومی فشارهای اجتماعی بر گزارشگری مالی متهورانه: تحلیل نظریه برداشت نقد‌گرایانه مدیر. *مجله حسابداری مدیریت*، ۱۴(۴۸)، ۲۳-۴۴. <https://sanad.iaau.ir/fa/Article/816433?FullText=FullText>
- عارف‌نژاد، محسن؛ موسوی، سیده‌نسیم؛ موید، انیس و پیری، محمد (۱۴۰۰). شناسایی و تبیین پیشایندها و پساندهای رفتارفرقه‌گرایانه سازمانی با استفاده از رویکرد دلفی. *چشم‌انداز مدیریت دولتی*، ۱۲(۲)، ۳۴-۵۱. https://jpap.sbu.ac.ir/article_101601.html
- فروغی، عارف و رحیمی، علیرضا (۱۴۰۰). بررسی تأثیر قدرت مدیرعامل بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله توسعه و سرمایه*، ۶(۱)، ۲۳۱-۲۴۷. https://jdc.uk.ac.ir/article_3041.html
- کشاوری حداد، غلامرضا و وحیدی، حامد (۱۴۰۱). نابرابری اطلاعاتی بین معامله‌گران حقیقی و حقوقی: شواهدی از بازار سهام تهران. *پژوهشنامه اقتصادی*، ۲۲(۸۶)، ۱-۳۶. https://joer.atu.ac.ir/article_15960.html

الکوزه‌هی، عادلہ و هادوی‌نژاد، مصطفی (۱۳۹۸). جوهره فرقه‌گرایی در سازمان‌های دولتی: پژوهشی در افغانستان. مدیریت دولتی، ۱۱(۴)، ۶۰۸-۶۲۸.
https://jipa.ut.ac.ir/article_72946.html

کیامهر، علی؛ جنانی، محمدحسن و همت‌فر، محمود (۱۳۹۹). تبیین نقش ناهنجاری‌های بازار سهام در قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای. نشریه اقتصاد مالی، ۱۴(۵۳)، ۱۹۳-۲۱۲.
https://journals.iau.ir/article_682978.html

محمدی، الهام؛ برخوردار، سجاد و مهرآرا، محسن (۱۴۰۳). بررسی تأثیر نرخ ارز بر رفتار رمه‌ای در بورس اوراق بهادار تهران، کاربردی از رویکرد «FAVAR». فصلنامه تحقیقات اقتصادی، ۵۹(۱)، ۱۱۷-۱۴۹.
https://jte.ut.ac.ir/article_96845.html

نایی، هوشنگ؛ معیدفر، سعید؛ سراج‌زاده، سیدحسین و فیضی، ایرج (۱۳۹۶). تئوری آنومی دورکیم و مرتن؛ شباهت‌ها، تفاوت‌ها و شیوه‌های اندازه‌گیری، فصلنامه رفاه اجتماعی، ۱۷(۶۶)، ۵۲-۹.
<http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3023-fa.html>

هادوی‌نژاد، مصطفی و الکوزه‌هی، عادلہ (۱۴۰۱). پدیدارنگاری پیامدهای فرقه‌گرایی در سازمان‌های بخش عمومی، مدیریت سازمان‌های دولتی، ۱۰(۴)، ۷۱-۸۴.
https://ipom.journals.pnu.ac.ir/article_9220.html

References

- Abboud, E., & Al Hajj, F. (2024). Sectarianism in management: effect of religious affiliation on career development opportunities in Lebanon. In: Bexheti, A., Abazi-Alili, H., Dana, LP., Ramadani, V., Caputo, A. (eds) Economic Recovery, Consolidation, and Sustainable Growth. ISCBE 2023. *Springer Proceedings in Business and Economics*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-42511-0_39.
- Ahmed, Z.Sh., & Akbazadeh, Sh. (2021). Sectarianism and the organization of islamic cooperation (OIC). *Territory, Politics, Governance*, 9(1), 76-93. <https://doi.org/10.1080/21622671.2019.1643779>.
- Alijlam A. (2017). Between inequality and sectarianism: Who destroys generalized trust? The case of Lebanon. *International Social Science Journal*, 66(219/220), 177-195. <https://doi.org/10.1111/issj.12122>.
- Alkouzehi, A., & Hadavinejad, M. (2019). The essence of sectarianism in public organizations: A study in Afghanistan. *Journal of Public Administration*, 11(4), 608-628. DOI: [10.22059/jipa.2019.286704.2605](https://doi.org/10.22059/jipa.2019.286704.2605) [In Persian].
- Arbatli, C.E., & Gomtsyan, E. (2021). Sectarian aid, sanctions and subnational development. *European Economic Review*, 139(2), 87-99. <https://doi.org/10.1016/j.eurocorev.2021.103891>.
- Arefnezhad, M., Mousavi, S.N., Moayed, A., & Piri, M. (2021). Identifying and explaining the antecedents and consequences of sectarian organizational behavior based on the Delphi approach. *Public Administration Perspective*, 12(2), 34-51. DOI: [10.48308/jpap.2021.101601](https://doi.org/10.48308/jpap.2021.101601) [In Persian].
- Atkinson, P. (2007). *Ethnography: Principles in practice*. Taylor & Francis Group, *Routledge*, 3rd Edition, 1-288. <https://doi.org/10.4324/9780203944769>.
- Bag, S., Srivastava, G., Gupta, Sh., Sivarajah, U., & Wilmot, N.V. (2024). The effect of corporate ethical responsibility on social and environmental performance: An empirical study, *Industrial Marketing Management*, 117(2), 356-370. <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2024.01.016>.
- Beck, C.T. (2019). *Introduction to phenomenology: Focus on methodology*. Sage Publications, ISBN(s): 9781544319551. <https://philpapers.org/rec/BECITP>.
- Beebejaun, A., & Bissessur, P.K. (2023). The adoption of shareholder activism by minority investors in Mauritius and a comparative analysis with the UK laws, *International Journal of Law and Management*, 65(6), 683-700. <https://doi.org/10.1108/IJLMA-05-2023-0122>.
- BekhradiNasab, V., Zholanezhad, F., & Rahmani, H. (2021). The reaction of investors to protection against conflicts of interest during the recession. *Journal of Development and Capital*, 5(2), 211-230. DOI: [10.22103/jdc.2020.13464.1064](https://doi.org/10.22103/jdc.2020.13464.1064) [In Persian].

- Brav, A., Wei, J., & Li, R. (2021). Governance by Persuasion: Hedge Fund Activism and Market-based Shareholder Influence. *Oxford Research Encyclopedias: Economics and Finance*, 2(4), 34-55. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3955116>.
- Cervellati, E.M., Angelini, N., & Stella, G.P. (2024). Behavioral finance and wealth management: Market anomalies, investors' behavior and the role of financial advisors. *Virtus Interpress*, 3(2), 1-19. <https://doi.org/10.22495/bfwm>.
- Chatjuthamard, P., Chintrakarn, P., Jiraporn, P., Kitiwong, W., & Chaivisuttangkun, S. (2024). CSR inequality, managerial myopia and hostile takeover threats. *Managerial Finance, Ahead-of-Print*, <https://doi.org/10.1108/MF-07-2023-0429>.
- Cowan, A.R., & Salotti, V. (2020). Anti-selective disclosure regulation and analyst forecast accuracy and usefulness, *Journal of Corporate Finance*, 64(2), 13-37. <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2020.101669>.
- Dash, S.R., & Mahakud, J. (2013). Conditional multifactor asset pricing model and market anomalies. *Journal of Indian Business Research*, 5(4), 271-294. DOI: [10.1108/JIBR-12-2012-0126](https://doi.org/10.1108/JIBR-12-2012-0126).
- Dash, S.R., & Mahakud, J. (2015). Market anomalies, asset pricing models, and stock returns: Evidence from the Indian stock market. *Journal of Asia Business Studies*, 9(3), 306-328. DOI: [10.1108/JABS-06-2014-0040](https://doi.org/10.1108/JABS-06-2014-0040).
- Dickson, D., & Hargie, O. (2006). Sectarianism in the Northern Ireland workplace. *International Journal of Conflict Management*, 17(1), 45-65. <https://doi.org/10.1108/10444060610734172>.
- Ezzine, H. (2016). Dynamics between social norms and corporate governance: Insights from a survey of French and Saudi firms during the subprime crisis. *International Transactions in Operational Research*, 117(1), 21-49. <https://shs.cairn.info/revue-recherches-en-sciences-de-gestion-2016-6-page-21?lang=en&tab=cites-par>.
- Fahd, A., Alsawalhah, J., & Almasria, N.A. (2023). Examining the Impact of Corporate Governance on Investors and Investee Companies: Evidence from Yemen, *Economies*, 11(1), 13-33. <https://doi.org/10.3390/economies11010013>.
- Forughi, A., & Rahimi, A. (2021). Investigating the effect of CEO power on financial performance of firms listed with Tehran Stock Exchange. *Journal of Development and Capital*, 6(1), 231-247. DOI: [10.22103/jdc.2021.16703.1114](https://doi.org/10.22103/jdc.2021.16703.1114) [In Persian].
- Galtung, J. (1995). Anomie/Atomie: On the Impact of secularization/modernization on moral cohesion and social tissue. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 15(9/10), 121-147. <https://doi.org/10.1108/eb013226>.
- Gern, J. (1995). Economic globalization and growing anomie. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 15(8/9), 65-76. <https://doi.org/10.1108/eb013223>.
- Glass, L.M., & Newig, J. (2019). Governance for achieving the sustainable development goals: How important are participation, policy coherence, reflexivity, adaptation and democratic institutions? *Earth System Governance*, 2(2), 32-59. <https://doi.org/10.1016/j.esg.2019.100031>.
- Hadavinejad, M., & Alkozei, A. (2022). The phenomenography of sectarianism's consequences in organizations of public sector. *Public Organizations Management*, 10(40), 71-84. DOI: [10.30473/ipom.2022.60344.4430](https://doi.org/10.30473/ipom.2022.60344.4430) [In Persian].
- Haghighi, M., & Jalali, S.H. (2018). Strategic alliance formation from the institutional theory perspective. *Journal of Business Management*, 9(4), 717-738. DOI: [10.22059/jibm.2017.126495.1688](https://doi.org/10.22059/jibm.2017.126495.1688) [In Persian].
- Hasan, M.B., Hassan, M.K., Rashid, M.M., Ali, M.S., & Hossain, M.N. (2022). Calendar anomalies in the stock markets: conventional vs Islamic stock indices. *Managerial Finance*, 48(2), 258-276. DOI: [10.1108/MF-12-2020-0601](https://doi.org/10.1108/MF-12-2020-0601).
- Heidari Kahkesh, P., Kaabomeir, A., Mahmoodi, A., & Jorjorzadeh, A. (2023). Development of aural accounting enhancement stimuli as a reaction to CEO hysterical disorder. *Journal of Accounting Knowledge*, 14(4), 133-158. DOI: [10.22103/jak.2023.20418.3791](https://doi.org/10.22103/jak.2023.20418.3791) [In Persian].
- Hinrichs, M.M., & Johnston, E.W. (2020). The creation of inclusive governance infrastructures through participatory agenda-setting. *European Journal of Futures Research*, 8(10), 212-235. <https://doi.org/10.1186/s40309-020-00169-6>.

- Hosseinpour, H., Javanmard, H., & Moradi, Z. (2024). A comparative approach of the effect of CEO power on stock price changes in strategic and non-strategic industries of the Tehran Stock Exchange. *Journal of Development and Capital*, 9(1), 249-265. DOI: [10.22103/jdc.2024.23726.1488](https://doi.org/10.22103/jdc.2024.23726.1488) [In Persian].
- Hurtado, J. (2023). Believing, belonging and understanding: Religion and Philosophy as Narratives and Practice in Adam Smith, Fiorito, L., Scheall, S., & Suprinyak, C.E. (Ed.) *Research in the History of Economic Thought and Methodology: Including a Symposium on Religion, the Scottish Enlightenment, and the Rise of Liberalism (Research in the History of Economic Thought and Methodology*, Vol. 41A), Emerald Publishing Limited, Leeds, pp. 11-26. <https://doi.org/10.1108/S0743-415420240000041002>.
- Jalili, S., & Masoumpur, Y. (2018). The effect of internal property and ownership rights on earnings management. *Accounting and Auditing Research*, 10(37), 163-180. https://www.iaaaar.com/article_98800.html?lang=en [In Persian].
- Kahan, M. (2001). The limited significance of norms for corporate governance. *University of Pennsylvania Law Review*, 149(6), 104-129. <https://doi.org/10.2307/3312900>.
- Keshavarz Haddad, G., & Vahidi, H. (2022). Informational asymmetry between institutional and individual traders: Evidence from Tehran Stock Exchange. *Economics Research*, 22(86), 1-36. DOI: [10.22054/jocr.2023.69382.1086](https://doi.org/10.22054/jocr.2023.69382.1086) [In Persian].
- Khaki, M.R., Hamidian, M., Khosravipour, N., & Sarraf, M. (2017). The anomie of social pressures on bold financial reporting: An analysis of managerial critical appraisal theory. *Journal of Management Accounting*, 14(48), 23-44. <https://sanad.iau.ir/fa/Article/816433?FullText=FullText> [In Persian].
- Khan, S., & Rehman Chaudhry, H.U. (2011). Major consequences of the sectarian milancy in jhang, Pakistan. *Academic Research International*, 1(3), 73-81. <https://www.researchgate.net/publication/265209920>.
- Kiamehr, A., Janani, M.H., & Hematfar, M. (2016). Explaining the role of stock market anomalies in the pricing of capital assets. *Journal of Financial Economics*, 14(53), 193-212. https://journals.iau.ir/article_682978.html [In Persian].
- Liechty, J., & Clegg, C. (2001) Moving beyond sectarianism: Religion conflict and reconciliation in Northern Ireland. Dublin. *The Columba Press*, <https://www.amazon.com/Moving-Beyond-Sectarianism-Religion-Reconciliation/dp/1856073181>.
- Mafrolla, E., & Matozza, F. (2022). Sociological structures and accounting misbehavior: An institutional anomie theory explanation of restatements in family firms. *Business & Society*, 62(2), 74-91. <https://doi.org/10.1177/00076503221087935>.
- Maheshwari, S., & Dhankar, R.S. (2017). Momentum anomaly: Evidence from the Indian stock market. *Journal of Advances in Management Research*, 14(1), 3-22. DOI: [10.1108/JAMR-11-2015-0081](https://doi.org/10.1108/JAMR-11-2015-0081).
- Matthiesen, T., Mabon, S., & Raphael, L., Mansour, R. (2017). Sectarianism in the middle east. *Policy Department, Directorate-General for External Policies*, 3(3), 1-31. [PDF].
- Messner, S.F. (1988). Merton's "social structure and anomie": The road not taken. *Deviant Behavior*, 9(1), 33-53. <https://doi.org/10.1080/01639625.1988.9967766>.
- Mohamadi, E., Barkhordari, S., & Mehrara, M. (2024). Investigating the effect of exchange rate on herd behavior in Tehran Stock Exchange: Application of FAVAR approach. *Journal of Economic Research (Tahghighat-E-Eghtesadi)*, 59(1), 117-149. DOI: [10.22059/jte.2024.96845](https://doi.org/10.22059/jte.2024.96845) [In Persian].
- Naidu, D.D., McCullough, K., & Peerbhay, F. (2024). Towards better governance: creating a corporate governance index for South African firms, *Corporate Governance*, 24(8), 133-146. <https://doi.org/10.1108/CG-04-2024-0228>.
- Nayebi, H., Moeidfard, S., Serajzadeh, S.H., & Faizi, I. (2017). Anomie theory of Durkheim and Merton, imilarities, differences and methods of measurement. *Social Welfare Quarterly*, 17(66), 9-52. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3023-fa.html> [In Persian].
- Orru, M. (1983). The ethics of anomie: Jean Marie Guyau and Émile Durkheim. *British Journal of Sociology*, 34(4), 499-518. <https://doi.org/10.2307/590936>.

- Rees, C. (2024). Pluralism and corporate governance reform, *Employee Relations*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/ER-08-2023-0446>.
- Seidman, I. (2006). Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences. Third Edition, Teachers College, Columbia University New York and London. <https://www.amazon.com/Interviewing-Qualitative-Research-Researchers-Education/dp/0807746665>.
- Shan, Y.G., & Xu, L. (2012). Bad debt provisions of financial institutions: Dilemma of China's corporate governance regime. *International Journal of Managerial Finance*, 8(4), 344-364. <https://doi.org/10.1108/17439131211261260>.
- Ullah, M., Ali, Z. (2019). Sectarianism at workplace in Gilgit, South Asian History and Culture. *South Asian History and Culture*, 10(2), 64-78. <https://doi.org/10.1080/19472498.2019.1576304>.
- Xiong H., & Zhao, Y. (2023). Sectarian competition and the market provision of human capital. *The Journal of Economic History*, 83(1), 1-44. <https://doi.org/10.1017/S0022050722000481>.
- Zamanianfar, L., & Abdoli, M. (2024). How social pressure anomie influences shadow accounting functions: the role of voluntary disclosure development in Iran, *Asian Journal of Accounting Research*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/AJAR-08-2023-0269>.
- Zihlmann, R. (1996). Community formation/community destruction: Nomos and anomie in a core societal area. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 16(1), 189-198. <https://doi.org/10.1108/eb013228>.